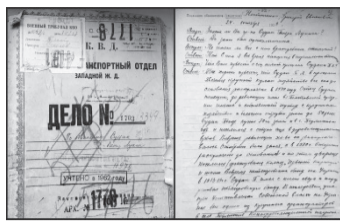

Вадим Свириденко: Ветерану часто складно збирати шалену кількість довідок

Учасник Ігор нескорених і радник президента з реабілітації військовослужбовців — про найважливіші потреби ветеранів
» стор. 7

Переслідували за зберігання «Кобзаря»

Петро Судак викладав українську мову в Конотопі і майже 20 років мав тавро «ворог народу»
» стор. 8

Добрий курець, коли є люлька й тютюнець

Пенсіонер налагодив удома виробництво цигарок для бійців ЗСУ
» стор. 9

Україна молода

Середа, 21 лютого 2024 року

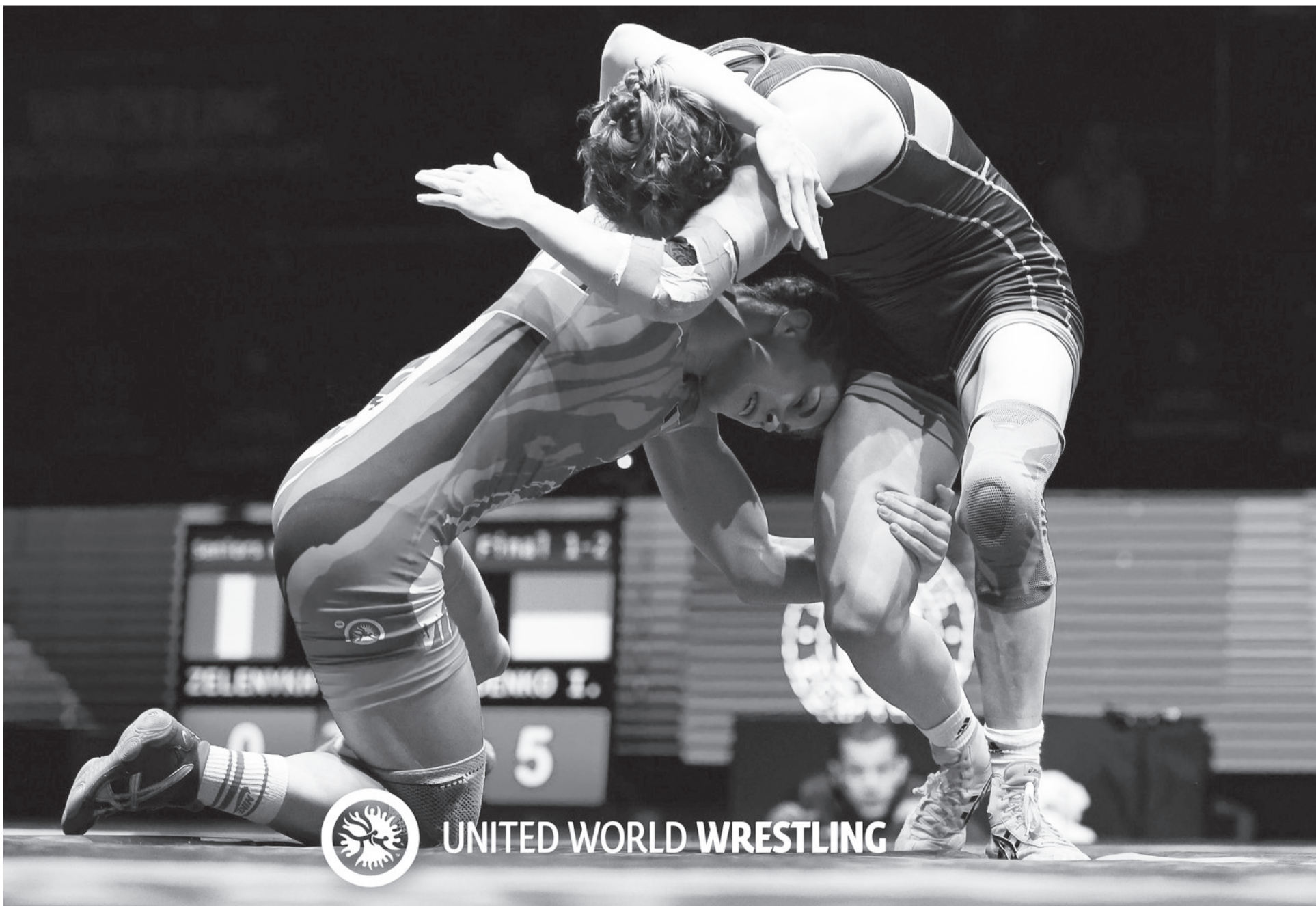
№8 (5972)

Учорашні курси НБУ:
1 \$ = 38,284 грн
1 € = 41,240 грн

Медалі всіх відтінків

Жіноча збірна України зі спортивної боротьби виграла командний залік на чемпіонаті Європи
» стор. 15

У золотому фіналі ЧЕ-2024 Ірина Коляденко здолала свою колишню співвітчизницю, а нині представницю Румунії Катерину Зелених. Фото з сайту uww.org.

Олег Журба
завідувач відділення серцево-судинної хірургії Черкаського кардіоцентру

«Сила скорочення рідного серця нашого пацієнта була на рівні 22%. Уже на третій день після операції він сказав, що почувається краще, аніж до пересадки. Зараз у нього триває процес відновлення, і він має великі шанси на довготривале та якісне життя».

РЕФОРМИ

Смачно їдять, швидко ростуть

Олену Зеленську вразили шкільні інтелект-кафе на Тернопільщині

Олена Зеленська: «Тернопільські громади знайшли резерви в місцевих бюджетах, щоб годувати безкоштовно не лише учнів пільгових категорій, а й усю молодшу школу».

На кухні інтелект-кафе.

Тетяна ВЕРБИЦЬКА

Нещодавно в Тернопільській області з робочим візитом перебувала перша леді України Олена Зеленська. Зокрема, вона високо оцінила Вишнівецьку громаду, де за допомогою Програми USAID DOBRE створено сучасні їдальні в місцевих школах.

«Інтелект-кафе — так називаються шкільні їдальні одразу в кількох навчальних закладах Вишнівецької громади на Тернопільщині. Тут вирішили не просто відновлювати їх, а робити це концептуально, перетворивши на комфортну та стильну територію, — написала Олена Зеленська на своїй сторінці у фейсбуці. — У цих стінах страви нового корисного й поживного меню за стандартами реформи шкільного харчування точно смакують по-особливому.

Коли бачиш, що така важлива реформа не просто втілюється, а втілюється з душею, — це завжди надихає. А тернопільські громади, з якими знайомлюся, діють ще й на випередження. Частина з них знайшла резерви в місцевих бюджетах, щоб годувати безкоштовно не лише учнів пільгових ка-

тегорій, а й усю молодшу школу, з першого по четвертий класи.

Сьогодні із задоволенням і цікавістю слухала про досвід усіх цих енергійних і небайдужих дорослих щодо пошуку найкращих рішень для дітей. У результаті в місцевих школах оновлено харчоблоки, їдальні, схожі на кав'ярні, інклюзивний простір.

Коли ми кажемо «громада», то маємо уявляти собі насамперед це: небайдужість і найкращі умови для всіх її жителів. Сподіваюся, цей досвід і настрої вдасться передати кожній громаді країни».

Упродовж останніх років у Вишнівецькій громаді переобладнали під інтелект-кафе їдальні в усіх чотирьох школах. Завдяки підтримці Програми USAID DOBRE тут повністю оновили харчоблоки, встановивши сучасне обладнання, та зробили стильний ремонт з новими меблями. З початком війни їдальні також працюють як укриття, використовуються як центри дитячого дозвілля і волонтерської допомоги. Тож назва «інтелект-кав'ярня» якнайкраще відображає ідею проведення вільного часу з користю та задоволенням. ■

Людмила НІКІТЕНКО

У Черкаському обласному кардіологічному центрі провели ще одну успішну трансплантацію серця. Загалом це четверта така пересадка, яку провели медики Шевченківського краю.

Як повідомили «УМ» у цьому лікувальному закладі, пацієнтом, якому пересадили донорський орган, став 58-річний житель сусіднього з Черкасами міста Сміла Олександр Прилуцький.

«Операцію з трансплантації ускладнювала логістика, оскільки донор був з уманської лікарні. Для успішної пересадки серця від забору органа і до того, як воно заб'ється в інших грудях, повинно пройти не більше 4 годин. Від Черкас до Умані — 200 кілометрів, близько 2,5 години їзди на авто. На забір органа і саму пересадку лишалось лише півтори години, тож ми вагалися», — розповідає завідувач відділення серцево-судинної хірургії Черкаського кардіоцентру Олег Журба.

Зрештою, уточнює він, одна з бригад разом з водієм екстреної медичної допомоги оперативно вирушила по забір донорського органа. Натомість друга — готувала пацієнта до операції в кардіоцентрі.

«Це була дуже екстремальна і складна операція для нас. Адже наш пацієнт до цього мав уже два втручання на серці. Через це — багато спайок. Ще на етапі, коли донорський орган був у дорозі, ми розпочали операцію в кардіоцентрі з нашим пацієнтом», — говорить завідувач відділення

ПОРЯТУНОК

ЖИТТЄВИЙ ПУЛЬС

У Черкасах 58-річному пацієнту пересадили серце, яке везли від донора 200 кілометрів

58-річний житель Сміли Олександр Прилуцький із завідувачем відділення серцево-судинної хірургії Черкаського кардіоцентру Олегом Журбою.

Фото Черкаського обласного кардіоцентру.

анестезіології та інтенсивної терапії Вадим Голуб.

Завдяки злагоженості роботи всіх медиків, наголошують у Черкаському обласному кардіоцентрі, операція пройшла успішно. Загалом вона тривала близько десяти годин.

«Сила скорочення рідного

серця нашого пацієнта була на рівні 22%. Уже на третій день після операції він сказав, що почувається краще, аніж до пересадки. Зараз у нього триває процес відновлення і він має великі шанси на довготривале та якісне життя», — підсумовує Олег Журба і дякує колегам за роботу. ■

МНОГАЯ ЛІТА!

Добре зозуля літ накувала

102-й день народження відсвяткувала жителька Черкащини Ганна Макота

Людмила НІКІТЕНКО

На Черкащині свій 102-й день народження відсвяткувала найстарша жителька Ротмістрівської громади Ганна Макота.

Як повідомили «Україні молодій» у Ротмістрівській сільській раді, пані Ганна не місцева, вона народилася в селі Драбівці Золотоніського району Черкаської області. Там змалечку працювала в колгоспі, а в Ротмістрівку перебралася майже 60 років тому. Відтоді це село стало для неї рідним.

Доля цю жінку не балувала. Як розповідає Анна Здоровко з відділу освіти, молоді, культури та спорту Ротмістрівської сільської ради, Ганна Панасівна дуже рано овдовіла, її чоловік у 1944 році загинув на фронті.

«А коли у 1965 році Ганна Макота переїхала жити до Ротмістрівки, то працювала на фермі, доїла там корів та доглядала телят», — зазначає пані Анна.

За її словами, усе життя цієї жінки — це нелегка праця та постійна турбота про свою родину — доньку, 5 онуків, 3 правнуків.

«Привітати іменинницю завітали заступник ротмістрівського сільського голови Ігор Волошин і працівники відділу соціального захисту та охорони здоров'я. Також Ротмістрівська сільська рада та сільський голова Володимир Ховайба побажали 102-річній Ганні Панасівні міцного здоров'я, наснаги та дочекатися нашої Перемоги», — підсумовує Анна Здоровко. ■

102-річна Ганна Макота зустрічає гостей у свій день народження.

Фото Ротмістрівської сільської ради.

КОЛІЗІЇ

Розрахунки і прорахунки: мінімум ресурсів і можливостей

Воєнне керівництво не дружить з прогресом?

Тетяна ПАРХОМЧУК

Під час останнього візиту до Дніпра, зокрема центру підготовки мобільних вогневих груп, президент Володимир Зеленський разом зі своїм медійним пулом та офіційними ЗМІ, що поширили інформацію, світлина та відео, по суті, «здав» розташування цього важливого об'єкта, але то так. Для керівників держави різних рівнів це вже не вперше.

Колись ексміністр оборони Резніков зробив селфі на тлі Яворівського полігону, що на Львівщині, потім туди не забарився ворожий ракетний «приліт».

Це лише один зі штрихів до палітри внутрішніх криз, котрі є проблемою для України. Ми не знаємо глибинних мотивів Верховного головнокомандувача Володимира Зеленського, але тепер він не тільки несе основну відповідальність за події на фронті, особливо на тлі авдіївського пекла, а й змушений буде доводити ефективність свого рішення щодо заміни головнокомандувача.

А це непросте, бо ситуація після ротації Генштабу продовжує погіршуватись. Розрахунок, якщо він був, на певний паритет, умовно статистичний баланс сил та можливостей на ключових плацдармах зіткнень армій може виявитись невинуватим.

Виснаження

Російські збройні сили нарощують наступальні операції, жорстко, не звертаючи уваги на власні втрати. Пробивають окремі оборонні лінії ЗСУ, постійно перекидають у бій свіжі резерви та бронегрупи, масово використовують авіацію, кидаючи бомби на українські лінії оборони. Загалом, мають значну перевагу в небі.

ЗСУ веде бої на виснаження, не маючи можливості завдати саме відсікаючих ударів у відповідь, та перебуває у стані невизначеності щодо тактики ведення оборонних боїв надалі.

Незрозуміло до кінця, чи збудовано за спиною ЗСУ нові фортифікаційні оборонні вузли? Чи ешелоновані вони й чи здатні витримати російські удари, якщо путіну вдасться підготувати резерви для великих наступальних операцій?

І це все на тлі того, що союзники практично припинили військову допомогу Україні на стратегічному рівні. Ймовірно, нові надходження будуть зі значним запізненням, і це вже критично вплинуло на фронт, фінансово-економічний стан держави та політику.

На це все наклалася несподівана економічна блокада прикордонними союзниками, що вбиває операційну швидкість логістики.

За позитивними прогнозами фахівців воєнної справи, використання військової допомоги на полі бою може поновитись через п'ять місяців. От нещодавно стало відомо, що такі необхідні це кілька років тому F-16 нам, можливо, нададуть аж у червні. Так і хочеться сказати: тримайте вже їх для себе, бо незабаром і вам можуть знадобитись. Але українські військові експерти все ж дають надію, що хоч і не раніше червня-липня, але ЗСУ все ж перейде на інший рівень воєнного планування.

Отже, Україна в цей час перебуває на мінімумі ресурсів і можливостей. Помилкою було розраховувати винятково на допомогу союзників і не включити в стратегію війни мобілізацію всіх внутрішніх можливостей. Не лякаючи суспільство посиленням фінансових репресій, а створюючи воєнну економіку нового типу, здатну діяти під бомбами й ракетами. Так, як і прописано у ще чинному старому Законі про мобілізацію. Президент був абсолютно переконаний, що Захід продовжить нарощувати воєнну і фінансову допомогу Україні. Інший прогноз не розглядався.

Монополізований вітчизняний ВПК, заточений під корупційні схеми, не реформувався; модель воєнної економіки, яку могли б підтримати українці й західні інвестори, відкинута і не обговорювалася; ешелоновані та добре укріплені оборонні системи не будувались; мобілізація здійснюється в більшості випадків грубою силою; резерви в необхідній кількості та якості не готувались.

Дискредитація суті спротиву агресії

Нагадаємо, задум ексголовкома Закарпатського воєнного комісаріату та тривалій підготовці резервів для гарантованого використання їх у майбутньому у війні з росією.

Війна зобов'язує політичну владу постійно підтримувати мобілізаційну готовність суспільства, створюючи для цього мотивацію, заохочення, але уникаючи використання сили, що дискредитує саму суть спротиву російській агресії.

Закон про мобілізацію працював нормально аж до 2023 року. І тільки тоді почалися збої, бо спрацювала інформаційна маніпуляція з боку певних політичних лідерів, які сформулювали меседж, що мобілізація стосується лише військових. Але якщо ми відкріємо чинний Закон, то там чорним по білому написано: «Мобілізація — комплекс заходів, здійснюваних державою з метою планомірного переведення національної економіки, діяльності органів державної влади, інших державних органів, органів місце-

Українські захисники в злидінних окопах.

но-політичний стрес суспільства. Створюється штучна, некерована пауза невизначеності, яка може набутися енергії через традиційну активізацію силового блоку в пошуках ворогів.

Перед президентом стоїть завдання складного і високого рівня — реалізувати неготовність і слабкість у перевагу. Закам'яніла команда його помічників до цього не готова і не здатна.

Перешкодою є втрата гілками влади інституційної активності, ініціативності, інноваційності й креативності. Не працюють або не створені антикризові системи, повністю відсутня економічна стратегія уряду в умовах війни з росією.

Скажімо, куди клеїться заклик міністра цифрової трансформації Михайла Федорова робити FPV-дрони вдома на кух-

шою, доки там є люди в окопах. Як тільки окопи пустіють, туди направляють нову партію бійців ЗСУ. І от так, шляхом розходування захисників, вважається, що певна позиція — наша, — обурюється громадський активіст, підприємець Павло Себастьянович. — Але ж ми можемо вражати ворога на більш ніж десятикілометровій лінії. Наразі в українських виробників є можливість виготовляти засоби ураження ворогів на чималю дистанцію — на 15-кілометрову зону вглиб від лінії розмежування, що знищить на своєму шляху все вороже. А вже після цього можна буде робити результативний штурм живою силою. Але цивільно-воєнне керівництво України таких дронщиків на фронт не пускає. Навіть комунікувати з ними не хоче, бо хоче воювати людьми!».

Небезпечна невизначеність

Отже, політична система деградує і втрачає свої унікальні властивості бути конкурентною і брати на себе відповідальність за державну політику. Кабмін і Верховна Рада перетворилися на департаменти ОП. І діють, як його підрозділи, не маючи власних стратегій, попри те, що до цього їх зобов'язує Конституція.

Судова система дискредитована і втратила роль арбітра, що робить неможливим існування в Україні ліберального ринку і залучення інвесторів. Це при тому, що влада розробляє далекоюсяжні плани відбудови України вартістю до трильйона доларів. Проте за таких умов та існуючих тенденцій подальшої монополізації влади здійснити цю амбітну мету нереально.

Успіхи в подоланні корупції є суто статистичними. Реально вона продовжує бути чи не головним чинником гальмування всіх без винятку процесів у досягненні прогресу у внутрішньому розвитку та євроатлантичній інтеграції.

Попри переговори з ЄС і створення зіркової групи на чолі з главою ОП Андрієм Єрмаком і колишнім Генеральним секретарем НАТО Андерсом Фог Расмусеном щодо лобювання просування України в ЄС і НАТО, невирішеними й неясними у своєму прогнозі залишаються дві стратегії: перезаснування Української держави, політичної системи, економіки, територіального устрою та — війни. Якщо перша проблема не має навіть теоретичної дискусії, то друга була запропонована ексглавкомом Валерієм Залужним і опублікована в CNN як стаття «Щодо сучасного дизайну військових операцій у російсько-українській війні: в боротьбі за ініціативу», але, схоже, вона також уже не актуальна для влади України. ■

Україна — на мінімумі ресурсів і можливостей. Розрахунок винятково на союзників і нехтування переформатуванням економіки — надзвичайно велика помилка.

вого самоврядування, підприємств, установ і організацій на функціонування в умовах особливого періоду, а Збройних сил України та інших військових формувань — на організацію і штати воєнного часу».

І політичне керівництво України, і центральні органи влади та місцевого самоврядування за ці роки великої війни не перевели економіку на функціонування в умовах особливого періоду. Підприємства, згідно з законом, мали отримати мобілізаційні завдання, і, згідно з ним, кожне підприємство займалося б випуском продукції військового призначення для забезпечення збройних сил.

«Із величезного чиновницького апарату — приблизно 1 млн 400 тис. осіб — можна було зняти бронь та відправити на службу в різні силових структурах, у тому числі й у ЗСУ, а це як мінімум 250—300 тисяч осіб, — вважає генерал Сергій Кривонос. — Зеленський постійно підкреслює у виступах: «військові й мобілізація», «народні депутати та їх закон», а він сам ніби просто на прогулянку вийшов і взагалі не при справах. Питання мобілізації, в тому числі й підготовки людей до служби в армії, — це питання політичного керівництва країни».

Воювати лише людьми?

Тож неясні симптоми дистанціювання президента з командою на Банковій, розбалансування інституційних систем управління державою, стримування і протигаг поволі нарощують соціаль-

них усім зацікавленим українцям на тлі збільшення промислових масштабів випуску сучасних безпілотників росією, коли швидкість технологічних інновацій має визначальне значення, що принципово неможливо для домогосподарств?

Тобто в команди президента Зеленського не було, немає і не проглядається адекватної до московитської агресії стратегії управління країною.

У піку легковажним заявам міністра Федорова за кулісами нереалізованих проєктів приватних виробників сюжет такий, що міг би дати нам позитивний результат і в Авдіївці.

Адже чимало підприємців, готових працювати на перемогу, безпорадно розводять руками: наше найвище військове керівництво в конфлікті з новими технологіями. Вони не хочуть пускати дронщиків на передову. Ці фахівці та аеророзвідка з великими зусиллями пробивають собі шлях для того, щоб давати для фронту нові результативні інновації.

Тобто виробникам нових технологій не вдається узгодити свої дії з воєнним керівництвом. І виходить, навіть за наявності засобів ураження — дешевих і (як виявляється) в невеликій кількості керівництво оборонного відомства вважає, що потрібно воювати людьми, а не технологіями.

Звернімо увагу, що лише під великим пресингом суспільства почали копати якісь фортифікаційні споруди. А до цього наших солдатів просто тримали в окопах. «Позиція сьогодні вважається на-

■ РАШИЗМ=ФАШИЗМ

Росія-2024 — відлуння Німеччини-1933

Захід доколюється до Третьої світової?

Тетяна ПАРХОМЧУК

Отже, у світі кількість гострих безпекових питань стрімко зростає, а надійних рецептів для їх вирішення або немає, або їх чомусь неможливо узгодити.

Наразі в міжнародній політиці все виглядає так, що колективний Захід, який створив антипутінську коаліцію і став на бік України, намагається настолочити вже обома ногами на ті ж граблі, які в 30-х роках минулого століття привели його до Другої світової війни. Незважаючи на те, що президент російської федерації владімір путін поставив за мету знищити Українську державу, припинити існування українського народу як самодостатнього етносу, Захід демонструє невпевненість. Він почав коливатися між сепаратним миром і підтримкою України.

Кремль стабільний — курс на війну

Тим часом наприкінці січня путін заявив про план війни в новій каденції: «Вона (війна. — Ред.) продовжиться для створення демілітаризованої зони з урахуванням радіусу враження іноземних систем дальнього пуску, які можуть використовуватися українською владою. Російська армія буде відсовувати кордони так, щоб захистити життєво важливі об'єкти в російських містах». Недвозначне послання диктатора ерефії.

Росія продовжить війну з метою утримання і посилення контролю над територією для створення «демлітаризованої зони» в межах від 300 км, якщо йдеться про можливість ракети АТACMS; а потужності інших систем ураження — SCALP та Storm Shadow — змушують рф зазіхати на український простір протяжністю 400—500 км.

Деякі аналітики схильні вважати подібні послання завуальованою пропозицією до мирних переговорів, мовляв, путін готовий відмовитись від радикалізації цілей, денацифікації, демілітаризації, позаблоковості, та він пропонує шукати компроміси в обмін на припинення воєнної підтримки Києва. Але факти — річ уперта, а конкретні вчинки кремля дуже розходяться з характером подібного підтексту.

Новий агресивний дзвін московії

Нещодавно росія заявила про намір вийти зі складу парламентської асамблеї ОБСЄ. Держдума і рада федерації повинні були ухвалити відповідне рішення до кінця лютого. Про це повідомив спікер держдуми рф в'ячеслав володін. Парламентську асамблею ОБСЄ він назвав «абсолютно несамостійною політизованою організацією, що танцює під дудку Вашингтона», а росія, мовляв, ще й чи не найбільше грошей туди платить.

Нагадаємо, у грудні 2023 року рф, обстрілявши Нижній Дунай, повелася так, аби її вигнали з Дунайської комісії.

Напередодні того росію виключили з Ради Міжнародної морської організації.

Ще раніше рф спровокувала Раду ООН з прав людини, аби також її не обрали постійним членом і вперше в історії виключили з Виконавчої Ради Агентства ООН з питань освіти, науки і культури.

Також у лютому 2023 року Міжурядова комісія з фінансового моніторингу (FATF), яка займається боротьбою з відмиванням злочинних доходів, без-

строково призупинила членство росії.

І це далеко не повний перелік організацій, які не бажають працювати з рф.

Але радити цьому нічого. Варто пригадати, що перед початком Другої світової у 1933 році гітлерівська Німеччина вийшла з Ліги Націй і почала послідовно порушувати і руйнувати обмеження та домовленості Версальського договору (документ, що в 1919 році офіційно завершив Першу світову війну), який усе ще був чинним.

А в 1935 році жителі регіону Саар, який протягом 15 років перебував під протекторатом Ліги Націй, проголосували за приєднання до Німеччини.

Нагадаємо, Ліга Націй — перша міжнародна міждержавна організація, заснована на Паризькій мирній конференції у 1919-1920 роках. Вона

Західні союзники так і не усвідомили, що тільки загроза воєнної поразки або воєнне виснаження, рівноцінне їй, може зупинити війну кремля. А для цього багатьом треба знайти мужність відмовитися від «червоних ліній» у допомозі Україні.

створювалась з метою розвитку співробітництва, досягнення миру і безпеки між народами. На практиці основними завданнями були дотримання прав національних меншин і вирішення територіальних конфліктів у світі після Першої світової війни.

Такі неоптимістичні аналогії мали б спонукати світ до твердої, рішучої, колективної відсічі послідовнику гітлера — путіну, нехай і на українській землі, але всім разом. Натомість війна росії проти України й НАТО так і залишається головною і найскладнішою проблемою глобальної безпеки та найкривавішим головним болем Києва.

Рішень не видно, але пошуки виходів, викликів і проблем можуть вказати шлях.

Уже очевидно, що просто вирівняти ресурсний баланс, у якому Україна і Захід не програють росії, недостатньо. Західні союзники мають вирішити перевагу України у високотехнологічних і передових озброєннях, повністю усвідомлюючи, що тільки загроза воєнної поразки або воєнне виснаження, рівноцінне їй, може зупинити війну кремля і створити умови для мирних переговорів на справедливих умовах. Але для цього багатьом треба знайти мужність відмовитися від «червоних ліній» для допомоги Україні.

Хто наблизить мир в Україні?

Очевидно й те, що війна живе винятково в голові російського президента. Не буде цієї голови — війна припиниться. Жоден із західних лідерів, політологів і філософів, близьких до них, про це на загал не говорять. Однак допускають загибель опозиціонерів режиму путіна, як-от Олексія Навального.

Підозріло. Може, тому, що канцлер ФРН Олаф Шольц, який із традиційного меркеліанського бюрократичного політика перетворився на одного з глобальних лідерів, ка-

ного Півдня «для підтримки своїх умов проведення мирних переговорів з росією».

Водночас Держдеп заперечує, що Байден тисне на Україну, схилиючи її до переговорів з росією щодо припинення війни.

Проте сліди спроб знайти відправні точки для початку переговорного процесу для завершення війни в Україні з'являються все частіше. Скажімо, на останніх глобальних міждержавних тусовках, як-от Мюнхенська безпекова конференція, путіна не критикували й утримувались від акцентів його характеристики як агресора та воєнного злочинця. Вочевидь, світові лідери намагаються усунути рішення щодо політико-юридичних наслідків легітимності його чергового обрання главою рф. І це також схоже на те, що з ним збираються вести переговори про мир.

Кремлівський шантаж із космосу

Додаткову нестабільність у настрій світу додала інформація голови комітету розвідки Конгресу США Тернера про нову загрозу росії з космосу. Одрезу ж лідери обох партій у Конгресі взялися аналізувати й оцінювати черговий ядерний шантаж кремля.

Американські видання The Washington Post, ABC News, The New York Times не просто повідомили тривожну інформацію про «нові спроможності росії» використання в космосі енергії від ядерних вибухів для виведення з ладу супутників США і їхніх союзників, а й забили на сполох через те, що нібито на цей час США не мають можливості протистояти такій зброї та захистити свої супутники.

Водночас спікер Майк Джонсон заявив, що знає про це ще з січня, але тривоги в нього це не викликає.

Американські ЗМІ оприлюднили подробиці «протисупутникової зброї», над якою працює росія. Військові космічні експерти називають її ядерною ЕМІ.

Цей вид зброї створює імпульс електромагнітної енергії і такий потік високозаряджених частинок, котрі навіть в умовах космосу здатні вивести з

ладу супутники, що обертаються навколо Землі.

Як пояснили джерела CNN, США роками відстежували зусилля росії з розробки протисупутникової зброї, зокрема й ЕМІ. І от нещодавно американська розвідка дізналась, що росія справді досягла прогресу в розробці ядерного електромагнітного імпульсу.

Зброя потенційно може знищити цілі групи малих супутників, наприклад Starlink компанії SpaceX, що їх використовує Україна у війні з росією.

Також розвідка США припускає, що теоретичне застосування такої зброї для рф буде крайнім заходом, бо зачепить і її супутники також.

Туман путіна

Отже, війна в Україні була і стала ще більшим основним викликом путіна, який він хоче подолати.

Його переконання в успіху ґрунтуються на тому, що росія повністю й успішно перезавантажила економіку і фінансову систему для ведення тривалої війни, а Україна цього не зробила.

Розрахунок Києва на всеосяжну й абсолютну допомогу союзників не виправдався.

Навіть якщо союзники повернуть попередні обсяги воєнної допомоги Україні, то вікно можливостей росії посилювати свою перевагу буде відкрите ще 2-3 місяці.

Російська армія володіє ініціативою, вона зосередила на ключових напрямках потужні угруповання живої сили, бронетехніки, артилерії та авіації і нарощує штурми українських позицій. Вона прагне добитись хоч і незначних успіхів, які, за визначенням українських експертів, зможуть створити окупанту стратегічну перевагу на одному або двох напрямках.

Обрання путіна президентом на наступні шість років ні в кого в світі не викликає жодних сумнівів.

Очільник кремля почувується досить комфортно, впевнено і жодним чином не сумнівається в своєму праві розширення ерефії через воєнну агресію та повний злам світового порядку. І таке право йому все ще надає боягузливий, інфантильний колективний Захід. ■

■ ЗАГРОЗА

Річковий екоцид

Удар російських безпілотників по нафтобазі в Харкові забрав життя сімох осіб і спричинив екологічну катастрофу, яка може вийти за межі регіону

Лариса САЛІМОНОВИЧ
Харків

Літнє подружжя і родина з трьома маленькими дітьми згоріли фактично живцем у приватних будинках, які спалахнули після влучання рашистських «шахедів» у харківську нафтобазу. Бензин та дизельне пальне вилилися з розбитих резервуарів, змішалися зі снігом і стрімко потекли пекельною лавою в бік вулиць Котельної та Ясенєва. У результаті було пошкоджено чимало будівель, п'ятнадцять з яких вигоріли щент. Люди, які загинули, опинилися у вогняній пастці і не змогли вибратися у двір. Не меншої шкоди теракт завдав і екології регіону, оскільки масні потоки потрапили до чотирьох річок, одна з яких впадає до Сіверського Донця. Є ризик, що масні плями, які покрили водоймища, призведуть до масової загибелі тварин, птахів і риби. Наразі екологи намагаються зарадити лихові, застосовуючи доступні їм засоби ліквідації наслідків катастрофи.

Рашистський терор

У цистернах, у які влучили безпілотники, за даними поліції, зберігалось 3 тис. 700 тонн нафтопродуктів. Приборкати вогню стихію пожежникам вдалося лише через 60 годин після займання. За цей час мазутні плями встигли потрапити до Петренківської водойми, а звідти — до річок Немишля, Харків та Уди. Остання впадає до Сіверського Донця, який живить водою Донецьку область. Існував також ризик, що мастило глибоко проникне в землю, отруївши підземні води Харкова.

Перші прогнози екологів були дуже невтішні. Під час моніторингу водних об'єктів у районі сіл Хорошево і Темнівка вони виявили нафтову пляму значних розмірів, що рухалася за течією. Навколо всіх забруднених річок стояв страшний сморід. Жителі вулиць, розташованих неподалік місця трагедії, кілька днів боялися відчиняти вікна і користуватися водою з кранів. Але в КП «Харківводоканал» поспішили вгамувати можливу паніку.

«Екологічна катастрофа, яка сталася на річках Харкова після обстрілу, не вплине на якість водопровідної води, що подається споживачам, оскільки водозабори підприємства перебувають вище за місцем впаданя річки Уди в річку Сіверський Донець», — повідомили комунальники. — З огляду на цю складну ситуацію одночасно посилили лабораторний щоденний контроль якості водопровідної води на всіх контрольних точках відбору в місті».

У першу добу після вибуху рятувальники намагалися зупинити рух нафтопродуктів у бік Сіверського Донця, але проведені роботи бажаного результату не принесли. Зрештою ухвалили рішення доправити з Одеси так звані бони — засоби портової інфраструктури, які використовуються при витоках нафти або нафтопродуктів з танкерів. «Це морська тематика, і ми будемо ці засоби сюди залучати для блокування фактично річки», — повідомив заступник начальника ХОВА Євген Іванов. — І одночасно відразу починаємо працювати, до моменту блокування, по нафтових плямах сорбентами й іншими засобами хімічними, які будуть відновлювати водну структуру. Цей алгоритм десятиріччями відпрацьований, нічого кращого не існує».

Потік наразі блокують на річці Уди між Харківським та Чугуївським районами. За да-

ними екологів, брудні плями до Сіверського Донця поки що не дійшли. З реагентами, які збирають і всмоктують нафтопродукти, працюватимуть спеціалізовані служби. Є надія, що вода у річках згодом повернеться до свого колишнього стану, але точних прогнозів ніхто не дає. Рашисти в черговий раз завдали величезної шкоди харківському докілью. Окрім чотирьох водойм, серйозно постраждали ґрунти, оскільки зона їх забруднення сягнула 10 тисяч квадратних метрів. Цей злочин, за словами начальника Слідчого управління Нацполіції Сергія Болвінова, кваліфіковано як порушення законів війни. Розглядається питання про реєстрацію провадження за статтею «Екоцид».

До порятунку річок днями приєднались і екоактивісти. «Сьогодні зранку ми вирішили втілити в життя експеримент щодо зупинки просування нафтопродуктів річками Харкова і області», — повідомив у фейсбучі координатор групи «Чисті Уди» Артем Приходько. — Суть експерименту — набити мішки сіном і розташувати у вузьких місцях річки Немишля для локалізації забруднення і зменшення розповсюдження отруйної речовини та, відповідно, обсягів екологічної катастрофи».

До встановлення саморобних загорож приєднались співробітники управління Державного агентства меліорації та рибного господарства області. Мішки почали затримувати певну частину палива, але про стовідсотковий результат, звісно, не йдеться.

Чи зникне все живе?

Лікарка ветеринарної клініки CentrVet Анастасія Доманська показала дикого селезня, якого небайдужі харків'яни доправили сюди для порятунку. Через потрапляння в організм нафтопродуктів у птаха серйозно постраждала печінка. Він ледве живий і взагалі не реагує на доторки рук. Гумові рукавички, в яких орнітолог оглядає пацієнта, враз стали масними. Із закляком привозити сюди потерпілих тварин до містян звернувся Артем Приходько. Він каже, що клініка погодилася надати знижку на свої послуги і готова почекати з оплатою. Відповідний збір коштів екоактивісти беруть на себе.

Чи витримає жива природа цю техногенну катастрофу — наразі сказати складно. Фактично під загрозою вимирання наразі опинилися не лише птахи, а й бобри, ласки, ондатри,

які мешкають у прибережній зоні Уд.

«Плівка, що на воді, вона ж і на птахів теж є», — прокоментувала ситуацію KHARKIV Today кандидатка біологічних наук Тетяна Атемасова. — Вони в неї вимазують пір'я, а потім починають це пір'я чистити. Нафтопродукти потрапляють усередину організму й отруюють його. Це може закінчитися загибеллю птахів. Бобри — та сама ситуація. У довгостроковій перспективі це призведе до зниження чисельності птахів та тварин. По-перше, це загибель, по-друге, забруднення гальмує репродуктивні функції. Птахи перестають гніздитися».

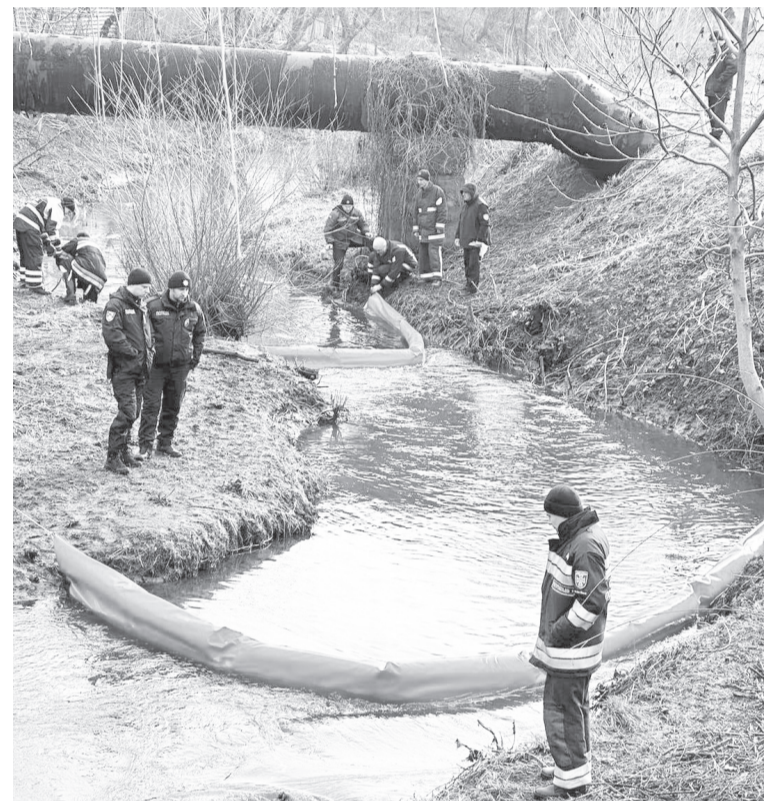
Під загрозою вимирання опинилися також риба, жаби, черепахи, оскільки через нафтову плівку на поверхні річок кисень фактично не надходить у воду. «Зараз може бути мор риби», — повідомила «Суспільному» доцентка кафедри хімічної техніки та промислової екології НТУ «ХПІ» Тетяна Тихомирова. — А якщо її не зібрати, то буде трупна отрута. У річку змиються й інші загиблі тварини. І це потенційна бактеріологічна загроза. Та нафта, що тримається на поверхні води, — лише верхівка айсберга. Частина нафтопродуктів осідає, а частина перебуває у воді у зваженому вигляді. Отож те, що ми бачимо, за оцінками науковців, — це тільки 20 відсотків. Уявіть! Решта — 40 відсотків на дні, ще 40 — десь у товщі води. Тому з Немишлею, на жаль, можуть бути катастрофічні наслідки. Вона невелика, як струмочок, але тече через пів міста і є важливою локальною водною екосистемою».

Ще одна проблема — забруднене під час пожежі повітря, до якого потрапило багато сірковмісних сполук. На запах вони сьогодні вже не відчуються, але можуть нагадати про себе згодом у формі кислотних дощів.

Чимало проблем буде і з ґрунтом, адже нафтопродукти просочуються на значну глибину. Саме тому Тетяна Тихомирова порадила городникам із проблемної зони поки що утриматися від висадження овочів або зняти верхній шар землі, залитий мастилом. Не виключає вона і потрапляння небезпечної рідини до підземних вод. «Я думаю, що повинен бути виданий припис не користуватися в певному радіусі джерелами, колодцями», — каже вона. — До артезіанських свердловин, якщо вони глибокі, не дуже швидко добереться, але поступово буде

Пожежу після теракту гасили 60 годин.
Фото з сайту Харків Times.

Рух масних плям на річках комунальники намагаються зупинити морськими бонами.
Фото з ФБ-сторінки Артема Приходька.

і там. Те, що неглибоке — колодязі, копанки, каптажні джерела, — принаймні місяць не треба користуватися цією водою. Краще попередити людей».

Терористів — до суду!

На харківську трагедію днями відреагував і міністр захисту довкілля та природних ресурсів Руслан Стрілець. «Маємо перші орієнтовні підрахунки збитків від забруднення водних об'єктів. Вони становлять понад 30 мільйонів гривень», — повідомив очільник відомства. — Для остаточного розрахунку потрібно провести ще низку досліджень, відібрати проби й покласти цей кейс у загальний кошак злочинів проти довкілля, які росія вчиняє на нашій території. Приблизна площа забрудненої водної поверхні становить 780 тисяч квадратних метрів».

За його словами, з початку повномасштабного вторгнення рф в Україну вже зафіксовано понад 3 тис. 800 випадків шкоди навколишньому середовищу. Розмір збитків сягає майже 2,2 трильйона гривень. По кожному з них росія має відповідати. «Вчора мав про це розмову з генпрокурором Андрієм Костиним», — каже Руслан Стрілець. — Україна вперше повідомила про підозру у скоєнні злочину екоциду російському генерал-полковнику і чотирьом його підлеглим. Це дійсно визначний та поворотний день для притягнення рф до відповідальності за екоцид».

Нафтобаза, в яку влучили три рашистські безпілотники,

була збудована ще в радянські часи. За офіційними даними, вона була розташована на відстані 500 метрів від приватних помешкань, тому будівельні норми порушені не були. Але є підозра, що власники у цистернах зберігали набагато більше нафтопродуктів, ніж це дозволено нормативами. «Там було не зовсім усе однозначно, — повідомила голова Немишлянської райадміністрації Тетяна Мироненко. — Про те, що там у такому обсязі було паливо, не знали відповідні служби. Це все на совісті власників. Винні мають бути покарані. Харківський міський голова дав доручення перевірити також близькість заправки».

За попередніми даними, паливо з нафтобази швидко потрапило до житлового сектору не випадково. «Можливо, це сукупність факторів, яка вплинула, — проаналізував ситуацію очільник ОВА Олег Синегубов. — Один із «шахедів» влучив не в резервуари, а саме в захисні споруди, які мали стримати те паливо у випадку розлиття. І саме це спричинило витік нафтопродуктів на вулицю і далі вниз до житлових будинків. Однак ідеться про попередні версії».

Водночас в екологів є питання до оперативності, з якою місцева влада реагувала на трагедію, що сталася. Та і вжиті на сьогодні заходи, на їхній погляд, важко назвати такими, що можуть стовідсотково вирішити проблему безпрецедентного забруднення річок. ■

ДОСВІД

Вадим Свириденко: Ветерану часто складно збирати шалену кількість довідок

Учасник Ігор нескорених і радник президента з питань реабілітації військовослужбовців — про найважливіші потреби тих, хто повертається з фронту

Ірина КИРИЧЕНКО

Учасник російсько-української війни Вадим Свириденко у 2015 році під Дебальцевим був поранений. Вибираючись, отримав обмороження, потрапив у полон. Коли знову повернули до своїх — уже не було змоги врятувати кисті рук та стопи ніг. Військовий медик, має освіту економіста. Учасник Ігор нескорених. Впроваджує багато ідей щодо реабілітації та гідного життя ветеранів. Невипадково став радником-уповноваженим президента України з питань реабілітації учасників бойових дій.

Медичні та соціальні новації виводять суспільство з травми

■ **Вадиме Васильовичу, ви вважаєте, що наше суспільство травмоване і треба його реабілітувати, щоб люди не жили війною, щоб менше було випадків ПТСР. Розкажіть, будь ласка, про це більше.**

— По-перше, поки війна не закінчилася, поки ворог обстрілюватиме українські території, ніхто остаточно з травмою суспільства не впорається. Нині змінюються медицина і підходи до того, як територіальні громади мають справлятися з цими проблемами. Вони ж бо дійсно лягають на всю Україну. Багато зарубіжних лікарів приїждять у нашу країну, допомагають нам і бачать ці проблеми. Після Перемоги Україна отримає ще багато допомоги, я на це сподіваюся.

У нас з'являються нові реабілітаційні центри ментального здоров'я, змінюється система психіатричної допомоги, ми втілюємо досвід інших країн і підсилюємо його у нас у країні, живучи з тими травмами, які на сьогодні є. Якщо взяти учасників бойових дій, то справу маємо з комбінованими травмами, від фізичних і до психологічних, психіатричних.

При поверненні з фронту кожний боєць передусім має пройти медогляд, щоб зрозуміти, якого характеру йому потрібна допомога: комусь достатньо психолога, психотерапевта; комусь потрібен лікар, який позбавить осколків, які ще залишилися. Тим, у кого важкі поранення, надається комплексна тривала допомога. Думаю, що коли ми кожного бійця обстежимо, то в майбутньому дійсно зменшимо кількість суїцидів, а також меншою буде кількість людей, які страждатимуть від ПТСР — посттравматичного стресового розладу.

Всі важкопоранені і всі люди з гострою психіатричною проблемою повинні мати змогу хоча б раз на пів року проходити плановий огляд. Якщо в кого виникатиме загострення — таким людям надаватиметься допомога має позапланово.

■ **Ви казали про патронатні служби, раніше цим займалися волонтери, і треба, щоб були соціальні менеджери у територіальних громадах. Дуже добре це працює у Рівненській області.**

— У нас у багатьох областях запроваджують пілотні проекти. Міністерство у справах ветеранів дбає про допомогу за принципом «рівний з рівним». Помічниками ветеранів, у яких виникає потреба звертатися до різних установ, стають інші ветерани, які вже мають досвід післявоєнної інтеграції, а також члени їхніх сімей. Міністерство соціальної політики також розробляє подібні «пілоти».

У Рівненській області вже кілька років у кожній із 64 громад є соціальний менеджер, який супроводжує ветеранів, сім'ї загиблих, зараз уже ВПО — щоб вирішувати їхні питання. Соціальний менеджер налаштований прийти до ветерана додому, подивитися, в яких

умовах він живе, чи немає у нього проблем з роботою, із сім'єю, які взаємостосунки з соціумом. І якщо є питання, соціальний менеджер у багатьох випадках має напрацьовані відповіді, тому що він учився в Острозькій академії, вмів надавати первинну психологічну допомогу.

Проте виклики зараз усе нові й нові. Тому напрям допомоги ветеранам має розвиватися, як і будь-який напрям у медицині чи в науці. І у відповідь на кожну проблему ветерана навчені люди чітко мають знати, куди його відправити, щоб отримати ту чи іншу консультацію, допомогти з оформленням документів тощо.

Фактично одночасно мають надавати соціальну допомогу і психологічну. Ветерану часто складно збирати якусь кількість довідок, а у нас їх можуть вимагати шалену кількість! Зараз відбуваються відповідні напрацювання, щоб їх зменшити або зробити так, щоб їхній збір більшою мірою лягав на соціальних менеджерів. Деякі питання потребують навіть змін у законодавстві. Тому соціальні менеджери вирішують внутрішні проблеми ветеранів. А глобально все узгоджується вже на рівні законодавства разом з Міністерством у справах ветеранів, Міністерством соціальної політики, Міністерством охорони здоров'я або Міністерством оборони.

■ **А соціальних менеджерів набирають для роботи теж із наблизених до ветеранів кіл?**

— Не в усіх випадках. Так, більшість з них — із сімей загиблих, ветерани, учасники бойових дій, які мають проблеми зі здоров'ям. Є і люди, які колись працювали у соцзабезах і захотіли продовжувати співпрацювати з ветеранами. Такі люди теж цінуються, тому

«Після 24 лютого 2022 року ми кинули серед ветеранів клич: хто вмів, хто хоче, хто здатен — треба йти до шпиталів і розповідати бійцям, що і як робити».

що вони багато знають у сфері законодавства.

Сучасне лікування та реабілітація бійців

■ **Ви часто буваєте у шпиталях, допомагаєте хлопцям і дівчатам. Скажімо, вчите харчуватися за допомогою манжетів на культі руки, допомагаєте користуватися протезом. Ваш досвід є місією?**

— Я свого часу пройшов цей шлях: коли психологічний стан нестабільний, депресія змінюється агресією і навпаки. Стабільність людей, які отримали такі травми, залежить значною мірою від того, наскільки швидко вони впораються з новими викликами. Якщо я — як ветеран ветерану — прийшов і показав, що і як робити, то до мене більша довіра, ніж до будь-кого з цивільних.

Після 24 лютого 2022 року ми кинули серед ветеранів клич: хто вмів, хто хоче, хто здатен — треба йти до шпиталів і розповідати бійцям, що і як робити. Але, знову ж таки, це не так просто. Тут треба мати підготовку, знати законодавство, знати про протезування, як працює протез, як себе краще відновлювати, які вправи робити, як харчуватися, знати анатомію людини. Треба допомагати, навіть коли людина нервує, а вона буде нервувати. Трапляється, що на одну травмовану людину витрачаєш десять хвилин, а комусь приділяєш годину. Буває, що так треба робити декілька разів, щоб дійсно допомог-

Вадим Свириденко.
Фото з сайту invak.info.

ти. Особливий підхід потрібен до важкопоранених, які втратили зір.

Я користуюся протезами, тому в багатьох випадках надаю рекомендації нашим реабілітологам, ерготерапевтам. У мене є таке правило: чим простіша порада, тим вона функціональніша, щоб не шукати складних рішень. Часто розповідаю про прості манжети, які допомагають харчуватися, голитися, ще якісь дії робити — вони працюють, вони не дороговартісні і не потребують великої витрати сили.

■ **Що таке мультидисциплінарні медичні команди?**

— У нас є новий закон щодо медичної реабілітації. Держава виділила на реабілітацію дуже багато грошей, і є дороговартісний реабілітаційний пакет. Створили умови, що медичний заклад

випадку, коли боєць тільки отримав поранення, скажімо, втратив ногу нижче коліна і немає ніяких ускладнень, то минає близько трьох місяців — шви зажили, людина протезована і вже ходить.

Зараз реабілітація становить 8 циклів, 164 дні, і це шанс для того, щоб людина поїхала зі шпиталю в стабільному психологічному та фізичному стані. Є бійці, які потребують цього роками, якщо у них травма центральної нервової системи, нейротравми, тому до них інший підхід. Але на сьогодні це теж закривається і фінансово, і законодавчо. І дуже добре, що тут задіяні всі відомства і практикуючі лікарі, протезисти.

■ **Розкажіть, будь ласка, про діяльність команди Протез-хабу.**

— Протезуванням він як громадська організація займається з 2014 року. Взяти на себе проблематику якнайшвидше закривати бійцям фінансову частину у протезуванні. Домовляються з тими виробництвами, заводами, які виробляють протези; якщо треба, збирають гроші. Зараз вивчаємо світовий досвід, і ті проєкти в протезуванні, які є в світі, швидко вносимо на наш український ринок, тому що люди мають отримувати найкраще від сучасних технологій.

Активісти Протез-хабу надають багато практичних порад для того, щоб покращити роботу реабілітологів, протезистів, а також надання психологічної допомоги ветерану, який став ампутантом. Створили багато відеоуроків з ветеранами, які на своєму досвіді показували, як правильно ходити і робити вправи, як користуватися тим чи іншим протезом. Ніколи не стоять на місці, завжди є мозковий штурм, що нового треба дати бійцям, щоб покращити їхній стан.

Придумали рюкзаки, який видають бійцю, котрий нещодавно отримав травму, туди входять еластичні бинти, дзеркальце, гумки для вправ, матеріали про те, як правильно доглядати за своїми культеприймачами, кульцями.

■ **Ви продовжуєте займатися спортом?**

— Спорт — це вищі досягнення. Не треба плутати травмованого ветерана з параспортсменами. Ми просто свого часу отримали поранення, а потім — завдяки діяльності і фізичним вправам — фізкультурно-спортивні досягнення. Вважаю, це реабілітаційні заходи, які мають бути уже позитивно. Я потроху займаюся фізкультурою, не спортом, і підтримую себе у формі. Бігаю, плаваю, веслю на концепті, багато гуляю. Є і словні види спорту. Для мене відтискання від підлоги — це динаміка, яку я використовую, і мені це подобається. У футбол люблю грати. ■

Протези не заважають грати у футбол

■ **Зараз реабілітація становить уже 164 дні. А раніше вона тривала лише 21 день.**

— Раніше, ще коли прийняли реабілітаційний пакет, на реабілітацію написали 21 день, але практикуючі лікарі сказали, що це неможливо. Якщо це уже хронічна форма, триває вже кілька років, військовий стабільний, він потребує тільки профілактичного догляду, цих днів вистачає, їх навіть багато. Але у

НАЦІЯ

Переслідували за зберігання
«Кобзаря»

Петро Судак викладав українську мову в Конотопі і майже 20 років мав тавро «ворог народу»

Зоя ШАЛІВСЬКА, членкиня Національної спілки журналістів України

Про Петра Судака, який народився 1900 року, я дізналась від краєзнавця, історика, його односельця Івана Лисого. Активний, національно свідомий Петро ще юнаком брав участь в українських виставах драматичного гуртка. За доносом Григорія Коломійця був заарештований денкінцями і жорстоко побитий за зберігання українських книг, зокрема «Кобзаря». Після закінчення гімназії талановитий юнак продовжив навчання у Київському сільгоспінституті та викладав українську мову в Конотопській залізничній школі.

Й ось в архіві Сумського управління СБУ знайшла його кримінальну справу. «Дело» із 156 аркушів, що вмістило роки московських катівень і постійну боротьбу з режимом за справедливість, за відновлення свого доброго імені, щоб діти та онуки не носили тавро нащадків «ворога народу». То чим же «завинив» учитель перед окупаційною радянською владою?

Хто кати?

Козацька родина Луки Судака, що господарювала в селі Підлипному на Конотопщині, виховала дев'ятьох дітей: два сини стали інженерами, Іван та Петро вчителювали. З приходом більшовиків землю і реманент змушені були віддати до колгоспу та сплачувати непомірні податки. 19 листопада 1937-го Петро Судак був заарештований і звинувачений у тому, що «будучи настроєним антисовєтски против мероприятий советской власти проводил контрреволюционную деятельность».

Саме тоді в Підлипенській сільраді згуртувались так звані комунари з числа сільських п'яничок, грабіжників, садистів. Григорій Костюченко, Микола Тимченко, Микола Вовчанецький та кілька інших під гаслами боротьби з контрреволюцією чинили в селі жорстоке свавілля. На свій розсуд складали чорні списки селян на «розкуркулення» та виселення, грабували, залякували, шантажували.

Микола Вовчанецький залишив по собі недобру пам'ять ще і як руйнівник Свято-Миколаївської церкви. Разом з такими ж невігласами-комнезамівцями спалили безцінний церковний літопис, що зафіксував важливі події з життя підлипенців, знищили багатющу бібліотеку Бориса і Гліба Лазаревських.

Із розповіді нині покійного Івана Федоровича Батюка: «Пам'ятаю, як привела мене сестра 1 вересня 1928 року. Під час перерви бачив, як люди під керівництвом голови сільради виносили з церкви, що розміщувалась поряд, ікони та інші церковні речі. Вони носили їх до сараю, що на Шумицькій горі. Хлопці Чопок Олександр та Олексій тихцем залізли до сараю і взяли кілька ікон, але Микола Вовчанецький помітив їх і став доганяти. Хлопці збігли з гори до ставка і побігли додому. Вовчанецький, шукаючи хлопців у печерах старого церковного кладовища, згубив окуляри. Поки їх шукав — хлопці втекли. Цими іконами потім довго топили в школі».

Як видно зі справи Петра Судака, саме Вовчанецький Микола Павлович доніс на свого колишнього вчителя і свідчив проти нього на допитах. Таким чином він помстився за те, що Петро різко заступився за свого брата, якого Вовчанецький безсоромно обмовив на сільських зборах.

В яких тільки гріхах не звинувачували вчителя! У довідці з сільради йшлося, що він син «кулака» (з перерахування майна багатодітної родини), одружений із «кулачкою», брат нібито білогвардієць. А закінчувалась довідка «переконливо»: «Являється безумовно антирадянською людиною, що й свідчить». Вже наступного після арешту дня слідчі Синіцин і Ткачов передали справу чернігівській «трійці», яка і присудила Петру Судаку,

батькові трьох малолітніх дітей, 10 років таборів як організаторові «Просвіти», що проводив агітацію проти колгоспного будівництва. Не зважаючи, що свідок Вовчанецький на час створення «Просвіти» в Підлипному мав лише 7 років і навряд чи володів правдивою інформацією про її організаторів.

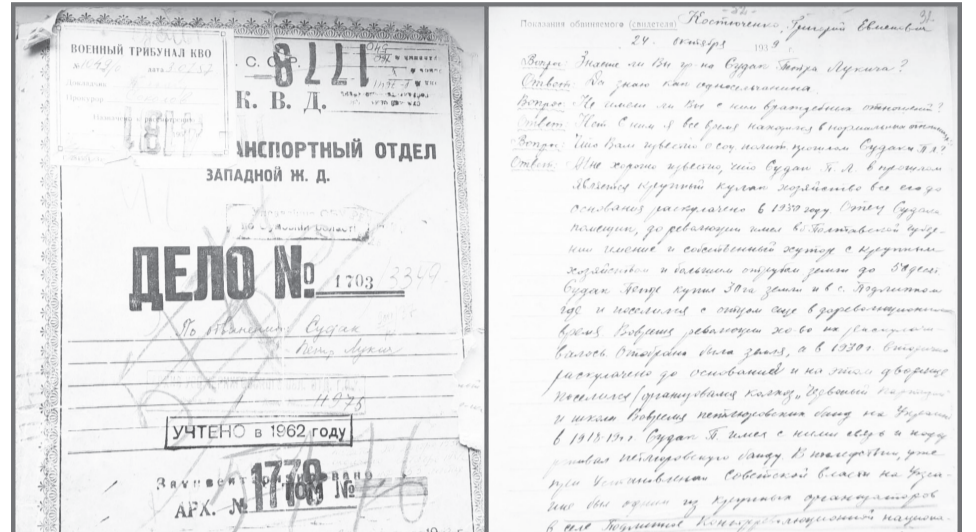
Оскарження вироку — з 1939 року

Відправлений по етапу вчитель лише через місяць дізнався про вирок і почав довгу виснажливу боротьбу в умовах сталінського режиму за перегляд своєї справи. Після його скарги до генпрокуратури в 1939 року знову допитували свідків — тих же самих односельців. Звинувачення лились брудними потоками. Ось кілька витягів із цих допитів. Тут і далі збережено мову оригіналу.

Григорій Євменович Костюченко: «Судак был одним из крупнейших организаторов контрреволюционной шайки «Просвита», а потом организовал украинскую автокефальную церковь». Слід зазначити, що на рік створення організації цьому «крупному вожаку», сільському хлопчині, ще не виповнилось і 17... А далі більше: «Судак Петр имел связь с деникинской бандой, выдавал им крестьян. Со дня установления сов. власти вел с ней борьбу, состояя в различных контрреволюционных организациях: «Просвита», «СВУ» и проч...». А ось іще «перли» з допиту Антона Григоровича Тимченка: «Петр Судак через эту организацию («Просвиту»). — Авт.) пропагандировал в селе гнилое влияние буржуазного контрреволюционного национализма, агитируя за отторжение Украины от СССР. В помещении школы просветитяны делали свои националистические антисоветские пьесы, забыли их название, и вели пропаганду против сов. власти. И в этом духе ставили пьесы, в которых украинский предатель-изменник Мазепа выхвалялся как вождь народа за освобождение Украины».

Ще абсурдні покази негідника: «В СВУ под видом автокефальной церкви входил также и Судак Петр». Цитував цілі промови вчителя проти колгоспів, які той ніби виголошував, коли Тимченко «по поручению сельсовета проводил хлебозаготовку и коллективизацию». Наводив і такі висловлювання Судака: «Сов. власть ведет крестьян к гибели, она разоряет и грабит их, забирает последний хлеб. А в колхозы кто пойдет, те умрут с голоду», «Украинский народ, как говорит история, всегда боролся за освобождение от России, и теперь мы должны достигнуть этого. Украина повинна бути самостійною».

Ймовірно, під примусом або через залякування свідчив односельця Степан Андрійович Мовчан, якому на роки «ворожої діяльності» вчителя

Справа №1778 П-4181. З архіву управління СБУ в Сумській області.

Фото Зои ШАЛІВСЬКОЇ.

було лише 14 років: «В селе был украинский поп, активный посетитель Судака, но разговоров их я не слышал». В архівних документах ще читаємо: «Считаю, что Петр никогда не мог быть положительным к сов. власти, хотя его дальнейшие действия для меня неизвестны».

Реабілітували майже через 20 років

За тоталітарної радянської системи усі свідчення «підганяли» під завідомо складений вирок — початковий Петру Судаку начальник ОДТО НКВС ст. Конотоп лейтенант «гос. безопасности» Ткачев і прокурор Гольдін залишили чинним. У 1940 році справу переглядали знову і висували ті ж самі брехливі звинувачення вже згадуваних односельців. Тож висновок прокурора Шаклова також був очікуваний: «Жалобу Судака Петра Лукича и его жены Екатерины оставить без удовлетворения».

На час арешту чоловіка 30-річна Катерина залишилась із трьома малолітніми дітьми і хворою старенькою матір'ю. Петро Лукич у своїх клопотаннях із болем писав, що діти голодують і ростуть на вулиці.

Після відбуття семирічного терміну ув'язнення в 1944 році вчитель знову подає прохання про перегляд справи. Та цього разу попередній вирок не тільки не скасували, а й додали ще 10 років ув'язнення та 5 років обмеження у правах. Через 10 (!) років ув'язнення цей вирок був відмінений «за недоказанностью вины». Так і не побачивши чоловіка, в 1946 році померла його страждена Катерина.

Петро Судак не припиняв боротьбу з тоталітарним режимом, протягом двох років вимагаючи перегляду справи і повної реабілітації. Після звільнення як раніше засуджений він не міг влаштуватись на хоча б якусь роботу. Звісно, про школу не міг навіть і мріяти. Справи, скарги «гуляли» прокуратурами військових округів. Жорстокі кати не поспішали визнавати свою провину за зламаною людську долю. Знову допитували свідків, цього разу і колег Судака.

Вчителі Погорелий Спиридон Михайлович, Кобченко Олексій Тимофійович, Клименко Захар Васильович чітко стверджували, що ніякої контрреволюційної пропаганди Петро Судак не проводив. Був чесною і порядною людиною, користувався авторитетом у колективі, тому вони і не розуміли, за що його заарештували. До слова, вчитель української мови Погорелий зауважив, що батько Судака належав до

козацького стану.

Антон Тимченко, який раніше так злісно звинувачував Петра Судака, скаржився, що не пам'ятає свої попередні покази. Заявив, що не «розкулачував» Судака, бо в нього «нічого не було». Та все ж уперто продовжував свої абсурдні наклепи. На питання слідчого, звідки йому відомо, що Судак організував «кружок СВУ», відповів, що він разом із братом і попом Карпенком приходили до свого батька Луки. «Хотя, что они обсуждали, мне неизвестно, но поскольку они были настроены против сов. власти, то они могли вести антисоветские разговоры. В 1921—23 гг. в с. Подлипном была организована «Просвита», но кто ее организовывал, я не знаю, но Судак как учитель принимал в ней участие. В «Просвиту» входило много грамотных людей».

Врешті-решт 18.08.1957 року Військовий трибунал Київського воєнного округу визначив: «...постановление особой тройки при Черниговском НКВД УССР от 21 сентября 1937 г. в отношении Судака Петра Лукича отменить и дело о нем в уголовном порядке прекратить за отсутствием состава преступления». На той час він мав 57 років. Понівеченим було життя всієї родини, ще молодю пішла з життя Петрова дружина.

...Перегорнуто останній аркуш цієї справи. Десятки протоколів безглузких, брехливих звинувачень, просякнутих класовою ненавистю, зневагою до всього національного, записаних «с моих слов верно» дрібним, нерозбірливим почерком безграмотних слідчих. Точно частину свідків змусили давати неправдиві покази. Але було й немало тих, хто бігли вислужитися перед тоталітарним режимом. Саме підтримка ними московської окупаційної влади кинула Україну в морок репресій. Військовий трибунал, який важко підозрити в лояльності до «контрреволюціонера», зазначив, що «свидетель Тимченко дал исключительно противоречивые показания об антисоветской деятельности Судака и поэтому они не заслуживают доверия».

Роки радянської «інквізиції» в Україні безжалісно нищили добрих господарів — активних, національно свідомих. Лише за один березневий день 1930-го з села на лісопівалі Півночі було вивезено 25 підлипенців, зокрема жінок і дітей. Мало хто з них жив... Уже нинішні рашисти зброєю намагаються денационалізувати українців. Але вистіймо, бо чітко знаємо, хто є воєнним злочинцем. ■

ДОБРА СПРАВА

Добрий курець, коли є люлька
й тютюнець

Пенсіонер із Лубен Полтавської області налагодив удома виробництво цигарок для бійців ЗСУ

Ганна ВОЛКОВА

Пенсіонер із Лубен Полтавської області налагодив удома виробництво цигарок для бійців ЗСУ. Щомісяця передає на фронт не менш як чотири тисячі штук. Дехто це засуджує, адже палити шкідливо. А от бійці, серед яких палять практично всі, дуже чекають передач від Феодосійовича.

За віком і за станом здоров'я 60-річний Сергій Феодосійович Дейнека з Лубен у воюючі не годиться — вже сім років на групі інвалідності. Коли почалася широкомасштабна війна, він дуже переживав через те, що нічим не може допомогти захисникам. А тоді, подумавши, чим усе-таки може бути корисний фронту, взявся... набивати гільзи. Абсолютно мирні сигаретні гільзи. З тих пір процес виробництва цигарок у хаті родини Дейнек не припиняється.

Цигарка палиться — русня смажиться

— Чоловік пригадав, що його батько, учасник Другої світової війни, часто говорив: «Солдатові головне, щоб була вода і цигарка, — розповідає, як виникла ця ідея, дружина Сергія Феодосійовича Наталія. — Свекор згадував, що радянські солдати завжди носили цигарки за вухом».

Отож, придумавши для себе заняття, пан Сергій засів за комп'ютер, щоб освоїти процес виготовлення саморобних цигарок, бо раніше уявлення не мав, як їх робити. А тоді вирушив на місцевий ринок, щоб купити подрібнений тютюн. До тютюну на базарі прикупив з пів тисячі сигаретних гільз й електричну машинку для набивання сировини.

Тепер щомісяця пенсіонер витрачає понад 2 тисячі гривень, щоб наробити цигарок для воїнів ЗСУ. Тривалий час він відривав цю суму від власної пенсії. Андрій Райна, директор стоматологічної клініки, у якій Феодосійович працює двірником, дізнавшись про те, чим займається його підлеглий у вільний від роботи час, узяв більшу частину витрат на себе. Але Сергій Феодосійович усе одно додає власні кошти на придбання то того, то іншого.

— Тютюн Сергій купує вже подрібнений, на склянки, лише в одній перевіреної продавчині. Вона робить йому знижки, — продовжує Наталія Дейнека. — Два сорти — один міцніший, інший слабший. Приносьте додому і, якщо треба, спочатку підсушує сировину. Влітку — на сонці, а в холоди підвішує біля котла чи під батареями розстелє. Тоді перемішує слабший сорт із сильнішим, щоб смак був ідеальним.

Процес виробництва шкідливих для здоров'я виробів лубенський пенсіонер налагодив на просторій кухні власного будинку. Зазвичай, випровадивши зранку дружину на роботу, застеляє стіл клейонкою й розпочинає своє заняття. Робота неважка, але потребує посидючості й терпіння. А от пристрій для набивання цигарок не витримує темпу діяльності — Сергій Феодосійович змушений

Слава Україні!

ЦИГАРКА ПАЛИТЬСЯ -
РУСНЯ СМАЖИТЬСЯ

Від Сергія Феодосійовича

НЕ ДЛЯ ПРОДАЖУ

Етикетка з авторським підписом.

був уже дві машинки змінити. От тобі й німецька якість!

— Іноді бурчу на чоловіка, що в нас по всій хаті тютюн і запах зовсім не парфумів, — каже Наталія. — А він у відповідь: «То все можна перетерпіти. Я ж для захисників стараюсь!».

Лише дружина та найближча рідня можуть зрозуміти мову Сергія Феодосійовича. Ось уже сім років, як він практично втратив голос. Дев'ять онкологічних операцій переніс! Але при цьому не втратив оптимізму й душевної доброти.

Йому потрібна б іще одна операція на горлі із заміни трахеостоми, через яку вже стало важко дихати, але боїться, що не переживе наркозу, бо має слабе здоров'я.

Цікаво, що ні сам виробник шкідливого товару, ні рідня, ні близькі не курили жодної зробленої ним сигарети. Навіть посильникам не дісталось. Бо все до грама йде на фронт. «Це товар спецпризначення» — дав йому визначення Сергій Феодосійович.

За день чоловік устигає зробити 15-20 пачок, у кожній з яких по 25 сигарет. За місяць виходить 160 пачок, тобто 4 тисячі штук. Готовий товар пакує у целофанові зіпакетики, аби не відсирило. Обов'язково фільтром униз, щоб солдатя не торкалися його брудними руками. В упаковку вкладає етикетки з надписом, який придумали самі бійці: «Слава Україні! Цигарка палиться — русня смажиться». З припискою «Від Сергія Феодосійовича. Не для продажу». На тлі портрета страченого окупантами снайпера Олександра Мацієвського з цигаркою в зубах.

— Бійці дуже вдячні за такі передачі, — говорить пані Наталія. — На знак поваги передали

чоловікові прапор зі своїми підписами. Він повісив його на стіні й під ним працює. І тубус від РПГ — теж від них на згадку.

Але наприкінці розмови жінка трохи знічується:

— Може, й не варто про це писати? Цигарки ж шкідливі для здоров'я. Люди передають дрони, одяг, їжу, а чоловік — цигарки...

Любов з першої затяжки

— Так, нас дехто засуджує, коли ми виставляємо звіти про те, що возимо на фронт цигарки, — підключається до розмови посередниця між Сергієм Феодосійовичем і фронтовиками відома лубенська волонтерка, директорка благодійного фонду «Довіра та допомога» Оксана Кумонок. — Навряд чи ці люди розуміють, що означає цигарка для бійця. На війні курять абсолютно всі, навіть ті, хто до цього не курил. Фронту потрібно все: і зброя, і автівки, і домашні смаколики, і шкарпетки, і цигарки...

Оксана пригадує, як познайомилася з Сергієм Феодосійовичем:

— Ми з чоловіком Ростиславом з першого дня включились у волонтерську діяльність. І от якось невдовзі до нашого офісу прийшов чоловік поважного віку й приніс невелику коробку саморобних цигарок. Нам важко було зрозуміти його тиху шиплячу мову, однак було видно, що він від щирого серця хоче допомогти нашим захисникам. А як дізналися, що це він усе зі своєї мізерної пенсії купує, нам так соромно стало! Скільки бізнесменів довкола, які не вважають за потрібне допомагати фронту, а тут людина віддає, вважає, останнє. Тому ми одразу ж запропонували йому фі-

Сергій Феодосійович Дейнека називає власноруч виготовлені для бійців цигарки «товаром спецпризначення».

За день пан Сергій виробляє 15-20 пачок, які передає на фронт через волонтерку Оксану Кумонок.

Фото надані Оксаною Кумонок.

нансову підтримку, а потім приватний стоматолог Андрій Райна підключився.

Відтоді Сергій Дейнека що два тижні накручує по два ящики цигарок. Телефонують й просять забрати.

Цікаво, що родина Кумонків, яка по два-три рази на тиждень їздить у найгарячіші точки фронту з гуманітарними вантажами, магазинні цигарки захисникам не возить, а лише домашні, від Сергія Феодосійовича.

— Спочатку, приїжджаючи на точки розвантаження, ми питали бійців, чи потрібні їм саморобні цигарки. «Та не, ми самокрутки не куємо», — найчастіше чули у відповідь, — з усмішкою розповідає Оксана. — Для багатьох самокрутка дійсно асоціюється з чимось неякісним і смердючим. А тепер хлопці практично з усієї лінії фронту навперобіть питають нас, чи привезли ми передачу від Феодосійовича. Телефонують, нагадують. Ті, хто пробував його сигарети, просять тепер лише їх. Від усіх чуємо, що вони виготовлені з реально хорошого тютюну.

Навіть від молоді, яка в цивільному житті ніколи такого курила.

До речі, це з ініціативи Оксани і за кошт благодійного фонду «Довіра та допомога» виготовляють патріотичні етикетки, купують машинки для виготовлення сигарет.

— Ми дуже полюбимо Феодосійовича. Він так щиро бажає бути корисним та хоч якось допомагати хлопцям на фронті, — говорить волонтерка. — Я завжди всім кажу: в кожного з нас є два шляхи: в ЗСУ і для ЗСУ. Той, хто не може боронити нас і нашу Україну, повинні працювати заради захисників у тилу. Сергій Феодосійович — один з тих, хто у міру своїх можливостей допомагає фронту. За це йому велика шана і вдячність. ■

P. S. Допомогти благодійному фонду «Довіра та допомога» можна, переказавши кошти на офіційний картковий рахунок 5351 3680 0021 8706. Телефони для зв'язку: 050-231-35-70 Оксана Кумонок, 099-688-45-25 Ростислав Кумонок.

Вадим ПЕПА,
письменник, лауреат літературно-мистецьких премій імені Івана Нечуя-Левицького та Олесе Гончара
Фундації Українського вільного університету імені
Воляників-Швабінських (США)

Авторитетний візантійський історик Прокопій Кесарійський із VI ст. н. е. провіщає: «Племена ці, Sclaveni й Antes (слов'яни й атланти. — Ред.), не управляються однією людиною, а зстародавна живуть у народовладді, й від того в них вигідні й не вигідні справи завжди ведуться спільно... вони вважають, що один з богів — творець блискавки — саме він є єдиний владар усього...».

Чи ж не так само в давньогрецькій міфології з юності людства Зевс — «творець блискавки», «єдиний владар олімпійської сім'ї», «батько богів і людей».

Прокопій наголошує: «Та й ім'я в старовину в Sclaveni й Antes було одне й те ж: у давнину обоє цих племен називалися спорами (розсіяними), думаю, через те, що вони жили,

■ ВИТОКИ

Кий у русичів — це Зевс у давніх греків

Князі київські — володарі і Москви, і Русі

займаючи країну «спораден» (розсіяно), окремими селищами. Тому їм і землі доводиться займати багато. Вони живуть на більшій частині берега Істру (Дунаю. — Ред.) по той бік ріки». Це — коли дивитися із заходу.

1596 року знамените місто над Дніпром відвідав Рейнольд Гейденштейн, довірений секретар польських королів Стефана і Сигізмунда Вази. Поділився враженнями від побаченого й почутого:

«Упом'янувши Київ, таке славне й велелюдне місто, незайве буде коротенько нагада-

ти... Перед кількома віками князі київські були володарями всіх Росій. Як тієї, яка тепер називається Москвою, так і тієї, яка досі зветься Руссю. Владарювали князі до моря Чорного і Дунаю. Столицею їхньою був Київ. Коли його було побудовано, від якої давнини існує, чи не сягає, можливо, часів Колхиди й Енея: закрили все далека старовина та байдужість істориків.

Залишилися, однак, сліди попередньої величі. Стіна кругом міста. А в ній ворота старовинного ладу, суціль позолочені, й такі високі, що

два повози, поставлені один на другого, не дістануть до горішнього склепіння. У самому місті немало понищених храмів грецького обряду».

Видатний французький письменник шість разів навідувався до Києва. До уподобаної ним Евеліни Ганської, яка мала маєток на Печерську. У своєму київському щоденнику Бальзак написав: «Після того, як я побачив католицький Рим, я відчув живе бажання бачити Рим православний. Петербург — це це місто-дитя. Москва щойно вступила в поважний вік, але Київ — це віч-

не місто Півночі... Я побачив північний Рим, православне місто з трьомастами церков, багатства Лаври, Софії»...

Впливова відведеною їй вічністю тисячоліття візантійська ортодоксія з експансіоністських зазіхань понизила братів Кия, Щека, Хорива і сестру їхню Либідь до земних володарів, які «сиділи» на «безлюдних» горах. Неправдиве досі нав'язується в шкільних і вузівських підручниках. Об'єктивне спростовує маячно претендента на довічну владу в кремлі про «єдиний народ».

Відродити Кия з такою ж предковичною пам'яттю, як Зевс у давньогрецькій міфології, означає звеличити столицю незалежної Української держави, примножити її славу в світі. Греція, Ізраїль, Індія, Китай, Японія, країни Європи, як і всі інші держави, докладають зусиль, щоб утверджуватися зі своєю доісторичною пам'яттю. Багатьом це вдається.

Доле праведна! Дай здобутися на відродження предковичної пам'яті рідної Матері-Землі. ■

■ ПИТАННЯ РУБА

В своїй Церкві своя й правда...

Скільки ще потрібно жертв, щоб парламент заборонив УПЦ МП?

Тетяна ГОЛОВЧЕНКО
Троїстець, Сумська область

Шановні головний редакторе пане Михайло Дорошенко та журналісти газети «Україна молода»!

Я — ваша постійна передплатниця і читачка. Продовжую щотижня ходити на пошту, щоб отримати свою улюблену «Україну молоду», бо до цього часу ніхто обіцяної розвозки не робить, але зараз мову вестиму про інше.

Я як громадянка України хочу звернутися з відкритим листом до голови Верховної Ради України Руслана Стефанчука.

Шановний пане голово ВРУ Руслане Стефанчук! Маю до вас дуже наболіле питання. Знаю, що воно мучить не лише мене, а й мільйони українців, котрі страждають від жорстокої війни, яку московія веде проти України вже 10 років.

Чому до цього часу Верховна Рада України не прийняла Закон про заборону російської церкви в Україні?

У першому читанні цей Закон був давно підтриманий, а от до другого ніяк черга не доходить. Адже всім відомо, що в російській онуфріївській церкві моляться не за Україну, а за росію (за невеликим винятком декількох церков МП). Так само, як і є чимало доказів, що в церквах московського патріархату агітували за росію.

Два роки, як московія веде повномасштабну війну проти України, а загалом уже десять років убивають наших людей і руйнують усе своїми ракетами.

Скільки ще треба, щоб гинули наші захисники та цивільні, щоб нарешті пан Стефанчук зрозумів усю глибину трагічності наших днів, роль у цьому московської церкви і поставив на фінальне голосування цей Закон?

Скільки ще має пролитись рік крові, щоб голова Верховної Ради ук-

раїни переконав і своїх «слуг народу», й інших депутатів, що в нас діяти єдина православна церква України (ПЦУ), аби вони всі проголосували за заборону в нас московської церкви?

Чому до цього часу російська церква під керівництвом Онуфрія-Гундяєва називається українською церквою, якщо вона підпорядкована московському патріархату?

Ну якщо вже ви всі, народні обранці, не в змозі заборонити ворожу церкву, то хоча б назву справедливо й правильно можна їй дати? Наприклад, «російська церква в Україні»? А потім оприлюднити й зобов'язати замінити таблички з оновленою назвою в усіх їхніх церквах, щоб люди знали, куди вони ходять. А моляться вони в розсаднику «русского міра».

Час називати речі своїми іменами!

Окремі онуфріївські церкви давно хотіли б перейти до нашої православної української родини — під протекторат ПЦУ, та їм вставляють чималі палиці в колеса. Але ж свобода віросповідання прописана в Законі!

Хто, як не Верховна Рада, сама повинна виконувати Закони й контролювати їх дотримання?

Тож якщо цей закон про заборону (або заміну назви російської церкви в Україні) ВРУ не буде прийнятий, то наш народ остаточно переконається, що цього не хоче сам Стефанчук, бо московії дуже потрібно мати свою церкву в Україні. А сама росія ніколи не допустила б існування на своїй території української церкви під виглядом російської. А в Україні все це дозволено. Чому? Боїтеся образити терориста путіна?

Ми — українці! І ми хочемо молитися у своїй українській церкві (ПЦУ) своєю рідною мовою: за Україну, за наших захисників, за Збройні сили України, за нашу владу, за нашу Перемогу та справедливий Мир. ■

Божества дохристиянських вірувань

Знати й розуміти своє істинне коріння — означає на кроки ментально й ідеологічно випереджати й попереджати удари ворогів.

Кий, Щек, Хорив і сестра їхня Либідь — божества дохристиянських вірувань українських предків.

«Не страхаймося осудженого Візантією «дохристиянського язичництва». Головне те, що не хто інший, а саме Кий — «творець блискавки». Громовержець. І що його образ виплеканий уявою пращурів українського роду з такого самого давнього-давня, як і Зевс давньогрецької міфології», — розповідає письменник Вадим Пела.

■ ПЕРЕДПЛАТА-2024

Разом — до перемоги!

Передплатити «Україну молоду» на другий квартал

«Україну молоду» у своїх відгукках і читачі — як зі столиці, так і з глибинки, — і колеги-журналісти оцінюють як головну національну газету держави. Редакція «УМ» і надалі намагатиметься бути гідною такої високої оцінки і вашої уваги, шановні читачі.

Якщо хто з вас ще не передплатив «Україну молоду» на 2024 рік, це можна зробити до 20 березня і ви отримуватимете газету з 1 квітня. Оформити передплату можна у відділеннях поштового зв'язку, в операційних залах поштамтів, у пунктах приймання передплати, на сайті ПАТ «Укрпошта» www.ukrposhta.ua, ДП «Преса» www.presa.ua, як за електронною версією Каталогу видань України «Преса поштою», так і за друкованим Каталогом видань «Преса поштою».

До наших постійних читачів ми традиційно звертаємося: якщо ви багато років передплачуєте «Україну молоду» — порадьте передплату і своїм родичам, друзям, сусідам, знайомим.

Передплатна вартість «України молоді» на 2024 рік:

на місяць — 77 грн.,
на два місяці — 154 грн.,
на квартал — 231 грн.,
до кінця року — 693 грн.

Передплатний індекс — 60970

«Укрпошта» додатково за саму процедуру оформлення передплати бере 15 грн.

Наталія ТИМУРШАСВА

■ ВИСОКА НОТА

Жива музика стійкості та єднання

Київський концерт «Україна незламна» почують у Франції та світі завдяки трансляції, здійсненій у партнерстві з Паризькою філармонією

Як і відомий київський композитор Валентин Сильвестров, Євген Станкович — учень композитора-модерніста Бориса Лятошинського, якого радянська влада утискала у творчих проявах, і лише зараз європейський слухач відкриває для себе цю постать та його твори. Власне фольк-опера Євгена Станковича «Коли цвіте папороть» через заборони йшла до глядачів 40 років.

Вершиною інструментальної творчості Станковича є Другий скрипковий концерт (2006). Трагедійне наповнення зближує цей твір із такими жанрами, як сповідь і навіть реквієм. Твір був написаний невдовзі після подій 2004 року, відомих як Помаранчева революція: ще тоді український народ показав свою незгоду з наступом на демократичні цінності, які продовжує захищати і зараз.

Соліст Дмитро Ткаченко — випускник Національної музичної академії України (Київ) та Школи музики і драми Гіддхолл (Лондон). Музикант народився в Києві та почав грати на скрипці й фортепіано в шестирічному віці. Лауреат кількох міжнародних конкурсів, серед яких конкурс сольної скрипки Вронського (Варшава), конкурс Лисенка (Київ) та конкурс Нільсена (Оденсе, Данія). Активно гастролює в Україні, у більшості країн Європи, в Азії та обох Америках.

Не залишала Київ у перші дні повномасштабної російсько-української війни і композиторка Вікторія Полева. Написана нею Вуча. Lacrimosa є оплакуванням та одночасно увічненням у мистецтві пам'яті про сотні мирних жителів, закатованих росіянами у березні 2022-го в передмісті Києва — містечку Вуча.

«Цей твір було написано після того, як я побачила фотографії тих страшних звірств, — згадує авторка. — Тоді я майже згоріла од відчаю, від неможливості жити далі. Це — споглядання того, як душі закатованих, згвалтованих, розстріляних українців підіймаються до неба, як струмки. Це — свідчення втрати раю людяності. «Попіл Бучі» стукає в моє серце». Проте навіть найстрашніша реальність у художній рефлексії композиторки обертається утвердженням світла наприкінці твору.

У фіналі програми концерту 24 лютого прозвучить музика сучасної французької композиторки Камій Пепан — «На вістрі

Фото скрипала Мойсея Бондаренка, який воює, використано в афіші концерту «Україна незламна». Гратиме соліст Дмитро Ткаченко.

бурі». Ця композиція натхненна швидкоплинними світловими спалахами, які знаменують розпал нестримного буревію. Втім музика дуже точно резонує зі станом, у якому зараз перебувають українці, а зрештою й увесь світ — балануючи на межі, в очікуванні переломного моменту.

«Вже два роки світ є свідком повномасштабної неспровокованої російської агресії проти України. Ці два роки гинуть і музиканти — хтось на фронті, хтось у власній оселі чи на вулиці, ставши жертвою ракетних ударів, когось піддають переслідуванню та тортурам на тимчасово окупованій території через їхню проукраїнську позицію, хтось отримав інвалідність... Цей список великий і, на жаль, щодня поповнюється, — констатує генеральний директор Національної філармонії України Михайло Швед. — Концертом «Україна незламна» ми прагнемо донести міжнародній спільноті те, що українці мають право на власну ідентичність на своїй землі. Ми щиро вдячні Паризькій філармонії, передовсім її генеральному директору Олів'є Мантеї та керівниці української місії Анні Ставиченко, — за ідею та можливість показати цю подію французькому слухачеві».

■ КАТАРСИС І НАТХНЕННЯ

У Київській філармонії 25 лютого Національний президентський оркестр і Хорова капела імені Павла Чубинського представлять масштабні твори, які рідко виконуються на столичній сцені. Прозвучать: «Невимовне» Юрія Алжнева, кантата «Безсмертя» Світлани Острової, лірична сповідь «Моя Україна» і «Пливе кача» («Молитва за Україну») Володимира Зубицького.

Кантата-містерія «Коліскові очерету» Ірини Алексійчук дала назву цьому концерту. «Кілька століть тому французький філософ Блез Паскаль назвав людину очеретом, що здатен мислити, маючи на увазі її самотність перед Всесвітом, страх перед смертю та беззахисність перед любов'ю. Якщо перефразувати мислителя, то загинула людина — це очеретяна сопілка біля вуст Божих, на якій Він грає свої коліскові», — розмірковує композиторка Ірина Алексійчук.

Програма концерту «Коліскові очерету» складатиметься з творів, у яких переживання туги та безсилля змінюється світлом та надією. Таке катарсичне музичне сходження додасть слухачам наснаги та натхнення.

■ КНИЖКОВА ШАФА

Кришталеві чесноти і залізна воля

У Києві презентували романну оповідь письменника Василя Фольварочного про Йосипа Сліпого

Тарас ЗДОРОВИЛО

У Національному музеї літератури у Києві відбувся вечір пам'яті заслуженого діяча мистецтв Василя Фольварочного, на якому презентували останню його книгу «Син церкви — син України». Її виходу, на жаль, автор за життя так і не дочекався.

У романі-сповіді йдеться про Верховного архієпископа Львівського, митрополита Галицького, єпископа Кам'янецького Йосифа Сліпого (1892—1984) — легендарну постать української історії XX століття, керманіча Української греко-католицької церкви, духовного батька багатьох тисяч вірян.

Зібрані й опрацьовані автором українські та закордонні джерела стали основою ґрунтовного огляду життєвого шляху визначного церковного і наукового діяча, людини кришталевих чеснот і залізної волі, який не зламався за 18 літ каторги в більшовицьких таборах і був непоступливим борцем за права свого народу перед

носіями безвір'я більшовицького морозу зла.

Василь Фольварочний був лауреатом багатьох літературних і міжнародних премій, нагороджений державними відзнаками: орденами «Знак пошани» та «За заслуги» трьох ступенів, орденом Кирила і Мефодія, відзнакою «Будівничий України». Надзвичайно плодовитий український поет, прозаїк, драматург, державний і громадський діяч, пан Василь у своєму доробку має понад двадцять п'єс, вісім поетичних збірок, вісім романів. Протягом останніх двох десятиліть плідно писав прозу. Згадати хоча б цикл його романів п'ятитомника «Симон Петлюра». Відомі широкому загалу його романи: «Сказ», «Обірвані струни», «Чорний бумер», «Хрещеники Сталіна», «Розчакхнута душа», «Сніг на зеленому листі» про поета Михайла Ткача, «На висотах орлиного лету», присвячений Дмитру Гнатюку.

Багато людей, які прийшли вшанувати пам'ять Василя Фольварочного, від-

значали його комунікабельність, гостроту слова, якості хорошого організатора. Однак насамперед він був талановитим та працьовитим письменником. Умів проживати життя своїх героїв, пропускаючи все крізь свої душу й серце. Літературі він віддавав сповна.

Дружина автора, пані Тетяна Фольварочна — перший заступник голови Національної спілки письменників України, яка вела цей вечір із головою НСПУ Михайлом Сидоржевським, зазначила, наскільки важливо жити поруч із чоловіком і цінувати його особистість. А ще, коли покличуть Небеса, важливо берегти пам'ять про близьку й рідну людину.

«Життя швидко мчить уперед, і стає так багато «було», які лишаються тільки в живій пам'яті. Залишається любов, яку дарують близькі люди. Вона нікуди не дівається. Іноді вириває зі снів. Такі сніви, що після пробудження ще довго відчувається реальна присутність людини, яка вже давно в тих високих Небесах,

Михайло Сидоржевський і Тетяна Фольварочна представили у Києві книгу про Йосифа Сліпого «Син церкви — син України». Фото Національного музею літератури України.

куди земні не квапляться. У Василя було багато любові, її вистачало на всіх — дітей, онуків, друзів, колег. І мені дісталася», — сказала дружина письменника.

Видання останнього твору «Син церкви — син України» Василя Фольварочного стало можливим завдяки Михайлу Апопостолу, землякові, щирій людині й справжньому українцю, для якого дуже важливі ті цінності, які несе в собі цей твір, — Віра, Історія, Мова, Україна. Книга вийшла в Тернопільському видавництві «Джура» (видавець Василь Ванчура). ■

Інститут літератури імені Т.Г.Шевченка Національної академії наук України
газета «Україна молода»

НОМІНАНТИ

Анекдоти

від звірулаків

Костянтин РОДИК

Упродовж року в Галини Ткачук вийшло шість книжок. Чи не всі вони здобулися на різні відзнаки за твори для дітей. Наприкінці 2022-го з'явилася казкова повість «Дуб Трьох Лісовиків» (Х.: Читаріум) і дістала перемогу в номінації «Художня проза для молодшого шкільного віку» від «БараБуки». Нова книжка — «Хто такі котулаки» (Х.: Ранок) — увійшла до Короткого списку всеукраїнського рейтингу в тій же преміальній рубриці «для молодших школярів».

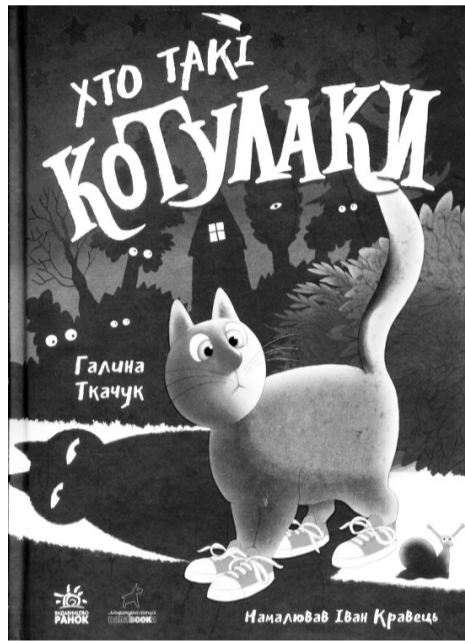
Оці «Котулаки» виглядають на візитівку усієї творчості пані Ткачук. Починаючи з зовнішнього вигляду: письменниці щоразу щастить з ілюстраторами (цього разу її текст вигадливо інтерпретував художник Іван Кравець). Далі — динамічна оповідь, просякнута веселим гумором навіть у драматичні моменти («Лев і Мірчик завмерли від жаху, але це не допомогло»). Незмінною читацькою взаємністю відлунює авторська любов до анекдотичних парадоксів, на кшталт такого: «Як працюють протикома-ринні ковзани? Елементарно. Просто взуваєш їх і ходиш по хаті. Комарі це бачать, думають, що настала зима, і засинають».

Наскрізні персонажі Галини Ткачук — кумедні перевертні, переважно дорослі люди, що тут перекидаються головню на котів, але не тільки. Наприкінці навіть означено дорожню карту подальших історій: «А як ви знаєте, що це звірулаки? А не звірі-людолаки?».

Уся ця матриця повністю задіяна і в наступній книжці «Зврк» (Х.: Віват), котра також увійшла до шорт-листа рейтингу, але в номінації для школярів середніх класів та підлітків. Хіба що парадокси часом сягають рівня провокації, як-от: «Давній шляхетний лицар Кий та підступний дракон Змій — одна особа, бо Кий — перепрошуємо! — змієлака».

Колись пані Галина, будучи аспіранткою кафедри філології Києво-Могилянської академії, досліджувала образ міста в українській дитячій прозі. Тоді ж, як така собі «практична дисертація», вийшла її книжка «Вечірні крамниці вулиці Волоської» (К.: Темпора, 2014), яка перемогла у конкурсі «ЛітАкцент року» в номінації «Проза й поезія для дітей». Пізніше на ринку з'явився український переклад бестселера Ніла Геймана «Небудь-де» (К.: КМ-букс, 2017). Потому ця прикметна книжка перевидавалася ще двічі, й фентезійне зіставлення підземного та горішнього міста перетворилося на всіма знаний літературний прийом. «Зврк» за формою — саме звіт. Прямих аналогів немає, проте бічні вгадуються непомірно — в іронічній відстороненості та нестандартній оптиці. Ось фраза Ткачук, співзвучність якій можна легко відшукати у Геймана: «Тільки в путівнику, на жаль, не було зазначено величезної зграї собак усіх можливих форм і розмірів, яка контролювала цю територію».

Ткачук полюбляє гратися з фонетикою, зокрема, позбавляти слова приголосних (цю гру, як знати, шанували ще давньоруські літописці). У «Дубі Трьох Лісовиків», приміром, симпатичне звірятко має «красиве та рідкісне білчаче ім'я Цкц, однак усі лісовики чомусь називали його Кирилом». Мабуть, скорочення від представлення «це — Кирильцо». Отже, «зврк» — то не звична для нас сьогоднішня аббревіатура якоїсь артилерійської системи, а — «звірятка», ті самі

звірулаки/людолаки.

«Зврк» відрізняється від усіх попередніх творів, зладжених за принципом «оповідь заради оповіді», — тут є те, що навіть у шкільному літературознавстві називається «ідея». Й уповні вона виражається лише на останній сторінці: підлітки зі Змієва (підземного аналога Києва) потрапляють «на поверхню» під час блекауту зими 2022-2023. Війна надзгоданяє письменниці. Так, перед тим був іще й «Блакитний записник» (Х.: Віват, 2023), але то, радше, звіт-подяка полякам за «прихисток під час війни та можливість написати цю книжку в живописній Красногруді». «Зврк», схоже, задумана як антипропаганда для підлітків. «Узагалі-то, — спала на думку Вороні шалена ідея, — якщо ми хочемо, щоб наше місто символізувало перемогу добра над злом, то чому би не назвали його «Київ»?». Так, це шалена московитська риторика. Але дуже скоро та сама Ворона, головна оповідачка, доходить протилежного висновку: «Змій сховав правду в неправді, і навпаки».

І на цьому піку очікування відкриття істин книжка обривається. Здається, преміальний ореол та сьайливе портфоліо Галини Ткачук (два десятки власних книжок та участь у стількох же колективних антологіях) засліпили видавців. Вони перестали озиратися на те, що все, написане Ткачук, вже було, і не раз, у нашій «дитячій» прозі — їх навіть не напружила републікація дебютної (1982) книжки Галини Пагутяк «Лялечка і Мацько» (Л.: Априорі, 2023), де «передбачено» усі сюжетні ходи (у шаховій термінології). Це не так про «вторинність» Ткачук, як про невибагливість видавців.

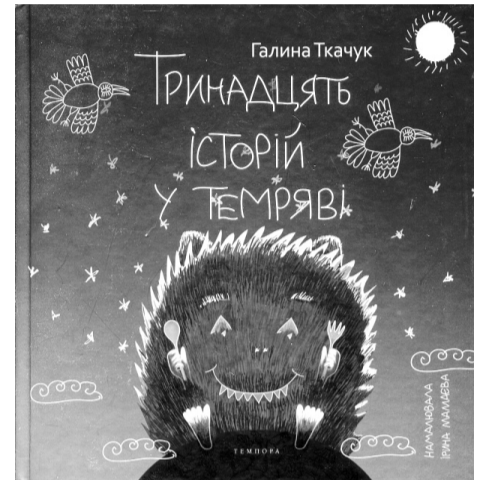
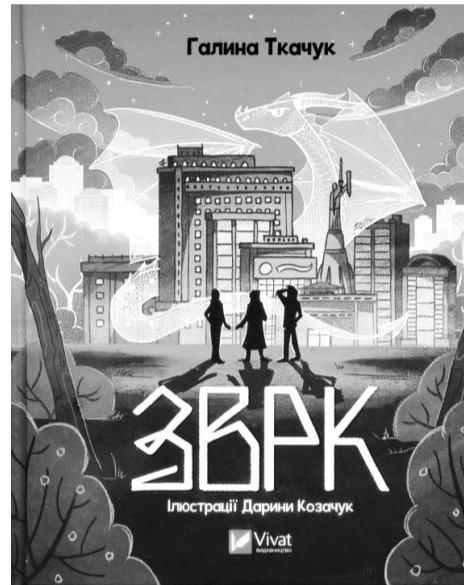
Навіть Кокотюха, король парадигми «оповідь заради оповіді», кожну свою серійну книжку завершує так, що її можна читати безвідносно до попередньої/наступної. Ткачук же акцентує незавершену історію на «далі буде». «Хто такі котулаки?» та «Зврк» — саме недописані рукопи-

КОРОТКІ СПИСКИ: ДИТЯЧЕ СВЯТО

Далі рецензуємо Короткі списки рейтингу-2023 (усі списки — на нашому партнерському сайті «Буквоїд»). Номінантів подано за абеткою — лавреати стануть відомі наступного тижня.

Література для школярів середніх класів та підлітків

Ірина ГРАБОВСЬКА. Зірки й кістки. — Х.: Віват, 462 с. (п)
Олена ЗАХАРЧЕНКО. Тільки не гавкай. — Х.: Віват, 112 с. (п)
Василь КАРП'ЮК. Олекса Довбуш. Кров опира. — Брустури: Дискурсус, 128 с. (п)
Всеволод НЕСТАЙКО. Тореадори з Васюківки. Велике ілюстроване видання. Книга перша. — К.: А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 216 с. (п)
Галина ПАГУТЯК. Око світу. — К.: А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 256 с. (п)
Ірен РОЗДОБУДЬКО. Знак потраплянців. — Х.: Віват, 192 с. (п)
Галина ТКАЧУК. ЗВРК. — Х.: Віват, 176 с. (п)

си. Публікуючи їх, видавці наражаються на втрату довіри потенційних читачів саме через їхню незавершеність. А ще ж подиву гідна боягузливості редакторів, які пропускають до друку такі пасажи: «Великий тризуб, який складено з одинадцяти маленьких тризубів, кожен з яких, своєю чергою, складено зі ще менших тризубів». Сама висловлена ідея (це у «Блакитному записнику» підлітки оформлюють свою рукописну книжку) символічно приваблива, але тричі «тризуб» і двічі «складено» в одному реченні?! А ще гламурна «вишенька на торті», котра нахабно мандрує не те що з книжки в книжку, а навіть у межах однієї. Колись у рецензії на першодрук нашої авторки Богдана Матіяш написала про «інтуїцію вдало обраної інтонації» (Дзеркало тижня // 2007, 12 січня). Так, з інтонаціями у Ткачук усе Perfekтно. Та коли поруч немає редактора, трапляються прикрі конфузи — погляньте на відеостріми поважних інтелектуальних блогерів.

У тій же статті є ще одна прозорливість — про «здатність наповнювати світ собою». Але чим наповнює світ пані Ткачук? Чарівною казкою, фентезі? Чи це просто чотки принагідних анекдотів? Ставлюся до анекдотичного жанру з величезною повагою, проте сумніваюся, що гумор, який веселить нас, дорослих, так само «доходить» до дітей. Так, діти прихильно реагують на смішки батьків, але чи вони їх розуміють? Коли ви читаете одну за одною книжки пані Ткачук, як оце мені випало, то завважуєте, що потрапили ніби на сейшн вправних оповідачів анекдотів — так, здатних наповнити світ собою. І кожен із них поблажливо прийме налічку «Брехло нещасне» — саме так звється один з персонажів книжки Ткачук «Тринадцять історій у темряві» (К.: Темпора, 2016). Ця книжка ще більше, ніж «Котулаки», оприявнює суть письма Галини Ткачук: анекдот у краюхому/вищому розумінні. У випадку з «Тринадцятьма історіями» — це ще можна уявляти як анекдоти, які написав би Кафка. Або Кінг.

І тут пригадується репліка перекладача дитячої літератури Володимира Чернишенка, оприлюднена на сайті «БараБуки»: «Галина Ткачук

пише не лише (а може, й просто — не) для дітей». Саме час згадати Толкіна, який довів своїми творами, що так звані «казки» — це геть не дитяча справа. Він навіть написав спеціальний есей «Про чарівні казки», які «варто і писати для дорослих, і щоб читали їх дорослі. Вони більше з них братимуть, аніж діти... Краще б діти прочитали твори, які радше перевищуватимуть їхній рівень, замість тих, що недосягаватимуть до нього» (Сказання з Небезпечно-го Королівства. — Л.: Астролябія, 2023).

Толкін трактує фентезі як спробу «створити Вторинний Світ, у якому зелене сонце було б вірогідним і вселяло Вторинну Віру... Мало хто наважиться братися за такі складні завдання... Фантастичні форми годі підробити. Перевзгнувшись на твоє, що вміють говорити, люди здобуваються на буфонаду чи імітацію, але не на Фантазію». Метр говорить про «вичаровування Вторинного Світу». Ткачук у своїх фентезійних казках не відповідає стандартам класика, бо вона намагається «вичарувати» світ первинний, наш сьогоднішній. І тут автор «Володаря перстенів» її бавить схвалити: «Казкові декорації роблять просту фундаментальних реалій ще осяйнішою». І додав би на підтримку: «Саме завдяки чарівним казкам я вперше здогадався про силу слів» — як і пані Галина.

Ще про слова. «Янравак — це фантазійне слово, але таке можна побачити в кожному місті нашої країни. Це напис «Каварня» на скляних дверях, якщо дивитись на нього зсередини приміщення, як побачив його одного похмурого лондонського дня Дікенс, а Честертон взяв це слово, щоб показати, якої химерності можуть набутися заявлені речі, якщо зневацька поглянути на них з іншого боку», — пише Толкін. І з цього випливає драстичне запитання: чи існує взагалі «дитяча література», окрім адаптацій дорослих візій?

А за тим постає інше запитання: чи «дотягують» твори Ткачук до виставленої паном Толкіном планки? Гадаю, так. Але саме як адресовані дорослим, а вже через них ретрансльовані дітям. ■

Редактор сторінки
Костянтин Родик
rodyk.kostyantyn@gmail.com

■ НЕ ХВОРИЙ!

Антивірусне меню

Страви, що зміцнюють імунітет узимку

Валерія МУСХАРІНА

Передвесняний період — пора активного поширення інфекційно-вірусних захворювань: ГРВІ, грипу, тонзиліту, бронхітів, пневмонії, холодних алергій та інших хвороб. І не дивно, адже зазвичай наші широти чергують і випадкові потепління, і легкі заморозки, і люті морози, і неприємну слюту.

Рішення є доволі простим: у цей період треба не тільки більше рухатися, добре відпочивати та одягатися по погоді, а й правильно харчуватися. Завдяки збалансованому й насиченому вітамінами меню імовірність зустрічі з інфекцією стане значно нижчою, при цьому загальний стан організму точно покращиться і здоров'я зміцниться. На допомогу придуть звичайні продукти, які можна легко перетворювати на повноцінні прийоми їжі.

Картопляний салат із червоною капустою

Цей салат готується легко, утім виходить смачним, поживним та корисним. Червона капуста, основний інгредієнт, багата на антиоксиданти, зміцнює серце, допомагає боротися з різноманітними запаленнями й підтримує здоров'я кишечника. Продукти в салаті найпростіші, а заправка нагадує домашній майонез. Вам знадобляться:

- * картопля — 600 г;
- * сіль — 2 ч. л.;
- * червона капуста — 300 г;
- * цибуля ріпчаста — 1 шт.;
- * мариновані огірки — 6 шт.;
- * консервованний горошок — 200 г;
- * соняшникова олія — 200 мл;

- * сіль — 0,5 ч. л.;
- * баварська гірчиця — 1 ст. л.;
- * часник — 2 зубчики;
- * лимонний сік із половини лимона.

Спочатку відварюємо в підсоленій воді картоплю «в мундирах». Як тільки буде готова, перекладаємо її у холодну воду для легкого очищення.

Дрібно нарізаємо капусту ножом або натираємо на спеціальній тертці. Перекладаємо в миску, додаємо чайну ложку солі та руками обминаємо для того, щоб вона стала м'якшою і пустила сік.

Цибулю нарізаємо тонкими напівкільцями й залишаємо кип'ятком. Залишає-

мо так на деякий час, щоб позбавити її зайвої гіркоти.

Тим часом чистимо картоплю та нарізаємо кружальцями мариновані огірки. Картоплю також нарізаємо невеликими шматочками. Тепер збираємо все до купи. Перемішуємо картоплю, капусту, огірки, консервований горошок у глибокій посудині, додаємо туди відціджену від води цибулю.

Тепер готуємо заправку. У ємності для збивання з'єднуємо соняшникову олію з яйцем, цукром, сіллю та гірчицею. Добре збиваємо блендером, а потім вичавлюємо туди часник і додаємо сік лимона. Знову все перемішуємо блендером. Поєднуємо із заправкою і все ретельно перемішуємо ложкою. Смачного

Суп із квасолею та грибами

У цьому рецепті використаємо свіжу квасолю, насичену великою кількістю корисних елементів: фтором, залізом, фосфором, калієм, кальцієм і магнієм. Ба більше, амінокислоти, зокрема лізином. А білка в ній удвічі більше, ніж у рисі або пшениці, тож квасоля легко може стати альтернативою м'ясу. В поєднанні з грибами страва вийде дуже поживною й корисною водночас.

Для цього рецепта можна використувати будь-які гриби на ваш смак: від печериць до лісових грибів. Вам знадобляться:

- * печериці — 300 г;
- * цибуля — 1 шт.;
- * морква — 1 шт.;
- * кріп — за смаком;
- * сіль — за смаком;
- * помідори чері (або звичайні) — 4-5 шт.;

- * квасоля — 200 г;
- * оливкова олія — 50 мл;
- * часник — 3-4 зубчики;
- * вода — 2 л;
- * червоний мелений перець — за смаком;
- * італійські трави — 1-2 ч. л.

Квасолю попередньо замочуємо в холодній воді на 12 годин і відварюємо протягом години. У каструлю наливаємо оливкову олію і ставимо каструлю на вогонь. Як тільки олія нагріється, висипаємо на дно

каструлі подрібнений часник і обсмажуємо його до приємного аромату.

Обсмажуємо часник буквально 3-4 хвилини й висипаємо в каструлю дрібно нарізану цибулю. Смажимо цибулю до м'якого стану. Як тільки цибуля з часником обсмажаться, висипаємо в каструлю моркву. Можна натерти її на тертці чи подрібнити. Обсмажуємо моркву 4-5 хвилини.

Як тільки овочі обсма-

жуться, додаємо в каструлю гриби, які потрібно попередньо замочити й подрібнити на пластини. Обсмажуємо їх протягом 5-8 хвилин. Надалі додаємо в каструлю квасолю.

Наливаємо в каструлю кілька склянок окропу, все перемішуємо і даємо супу покипіти 5 хвилин. Потім додаємо в каструлю всю воду, що залишилася, бажано використувати окріп. Солимо суп і приправляємо червоним і чорним меленим перцем (також можна використати суміш із п'яти видів перцю).

Додаємо в суп італійські трави й даємо покипіти 3-4 хвилини. Після цього — дрібно нарізану зелень і помідори чері, розрізані на половинки. Кип'ятимо суп ще 3-4 хвилини та знімаємо з плити. Готову страву подаємо з кропом, часником і сметаною. Смачного!

Гарбузовий пиріг із цибулею і сиром

Гарбуз — ідеальне джерело бета-каротину, що допомагає налагоджувати й підтримувати правильну комунікацію клітин організму між собою, а це головна запорука нормально функціонування імунної системи. До того ж із цього овоча можна приготувати безліч смачних і корисних страв як солоного, так і солодкого меню. Це можуть бути супи, каші, запіканки, десерти або пироги, один із яких, власне, ми й будемо готувати. Вам знадобляться:

- * листкове тісто — 2 листи;
- * гарбуз — 300 г;
- * сир твердий або сулугуні — 150 г;

- * цибуля ріпчаста — 1 шт.;
- * ячний жовток — 1 шт.;
- * оливкова олія, сіль — за смаком.

Передусім очищаємо гарбуз, нарізаємо тонкими скибками та збризуємо 2 столовими ложками оливкової олії. Потім розігрі-

ваємо пательню-гриль (або звичайну) та обсмажуємо гарбуз із двох боків до готовності.

Цибулю очищуємо, нарізаємо півкільцями та обсмажуємо з додаванням оливкової олії на окремій пательні. Сир натираємо на

крупній тертці.

На деко стелимо пергамент, а тісто попередньо розморозуємо. Один лист трохи розкачуємо, аби утворилася форма прямокутника, і кладемо на деко. На тісто, відступаючи від країв на 2-3 см, викладаємо цибулю й обсмажений гарбуз, зверху посипаємо натертим сиром.

Другий пласт тіста розкачуємо в трохи більший прямокутник, аніж перший, і накриваємо ним зверху пласт із начинкою, щільно притиснувши краї. Жовток солимо, збиваємо та змащуємо пиріг. Ножом робимо діагональні неглибокі надрізи і ставимо в духовку на 30 хвилин. Подаємо гарячим. Смачного!

Домашні цукерки з сухофруктів: п'ять рецептів

Можливо, ви думали, що смачні та водночас корисні цукерки не існують. Це не так! Ба більше, їх можна приготувати з простих та доступних інгредієнтів.

Основа таких цукерок — це курага, інжир, родзинки, чорнослив, фініки та інші улюблені сухофрукти, а також горіхи. На відміну від магазинних ласощів із купою рослинних і трансжирів, ароматизаторів та консервантів, домашні цукерки не додають вагу й не викликають залежності. Натомість стануть чудовою альтернативою з багатим вмістом корисних речовин і мікроелементів, бо засушені плоди сприяють зникненню ознак гіповітамінозу, нормалізації травної системи, поліпшенню кольору обличчя і стану волосся, а також зміцненню нігтів. При регулярному вживанні цих корисних продуктів організм здатен краще протистояти застудам, захворюванням ендокринної системи і серця.

До того ж горіхи, кокосова стружка, кунжут, льон або мак нададуть вашим домашнім солодощам справжнього «магазинного» вигляду. Для приготування цукерок підготуйте м'ясорубку чи блендер для подрібнення інгредієнтів.

Рецепт №1:

- * фініки, чорнослив, родзинки і курага — по 70-80 г;
- * улюблені горіхи — 50 г;
- * вівсяні пластівці — 50 г;
- * кокосова стружка, какао-порошок або мигдальна стружка — 4-5 ст. л.;
- * сік лимона — 1 ст. л.

Подрібнюємо вівсяні пластівці й кокосову стружку, додаємо горіхи. Сухофрукти пропускаємо через м'ясорубку й усе це перемішуємо: має утворитися однорідна маса. Додаємо сік лимона, перемішуємо, формуємо цукерки. Всередину кладемо по горішку (наприклад, фундук). Зовні обвалюємо в какао-порошку, кокосовій або мигдальній стружці. Смакуємо!

Рецепт №2:

- * фініки, інжир, курага, родзинки, чорнослив — по жмені;
- * волоські горіхи — пів склянки;
- * кукурудзяні пластівці — за смаком.

Ріжемо сухофрукти та горіхи, пропускаємо через м'ясорубку. Добре перемішуємо, формуємо цукерочки й обвалюємо в кукурудзяних пластівцях. Смакуємо!

Рецепт №3:

- * фініки, інжир, курага, родзинки, чорнослив — по жмені;
- * невеликий банан — 1 шт.;
- * горіхи — 1/4 склянки;
- * вівсяні пластівці — 3 ст. л.;
- * насіння льону — 1 ст. л.

Подрібнюємо сухофрукти, вівсяні пластівці, горіхи та насіння. Банан переминаємо на пюре й усе це перемішуємо. Формуємо цукерки-кульки, обвалюючи в горіхах або кокосовій стружці. Смакуємо!

Рецепт №4:

- * чорнослив, фініки, курага, мигдаль і волоський горіх — по 100 г;
- * мед — 3 ст. л.;
- * сік лимона — 1 ч. л.;
- * кокосова стружка — за смаком.

Пропускаємо через м'ясорубку сухофрукти та горіхи. У суміш додаємо мед і сік лимона. Перемішуємо, робимо цукерки, зовні обвалюємо в кокосовій стружці. Смакуємо!

Рецепт №5:

- * курага і чорнослив — по 40 г;
- * пшеничні висівки — 15 г;
- * кукурудзяні пластівці та хлібці («повітряна пшениця») — по 10 г;
- * мед — 1 ч. л.

Подрібнюємо пластівці, хлібці та висівки, пропускаємо через м'ясорубку сухофрукти. Все змішуємо, додаємо мед. Робимо кульки й обвалюємо в суміші пластівців і хлібців. Смакуємо! ■

Григорій ХАТА

■ ПЛАВАННЯ

Зробив свою справу

На чемпіонаті світу з водних видів український плавець здобув історичну медаль на спринтерській дистанції

Запаморочливо-феноменальний, беззастережно-сенсаційний, просто фантастичний результат показав вітчизняний плавець Владислав Бухов на чемпіонаті світу з водних видів спорту в Катарі. Усі ці гори компліментів, які стосуються перемоги 21-річного уродженця Донецька на 50-метровій вільним стилем, — далеко не перебільшення. Його здобуток відверто шокував увесь плавецький світ.

Досягнення українського спринтера виглядає неймовірним успіхом для всього вітчизняного плавання. Представник нової генерації чемпіонів, Бухов став першим після 2007 року українським володарем золотої нагороди ЧС. Загалом же це була восьма за ліком чемпіонська медаль українського плавання на акватичних форумах. Раніше на першу сходинку світового п'єдесталу сходили Денис Силантьєв, Яна Клочкова (чотири рази) та Олег Лісогор (двічі).

У плаванні 50-метровка вільним стилем — це як стометрівка у легкоатлетів. Королівська дисципліна. І тут на планетарному рівні українські плавці раніше ніколи не перемагали. Дистанцію, де на фініші все вирішують долі секунди, довгий час не надто успішно підкорював Андрій Говоров.

А от Бухов напрочуд легко зумів узяти високий рубіж. Вигравши в 2019 році юніорський чемпіонат світу, Владислав швидко досяг аналогічного успіху й на дорослому рівні.

Якщо на Олімпіаді-2020 у Токіо він був 11-м, то в Катарі Бухов показав час, якого на

минулих Іграх вистачило б для «срібла».

Зрештою, Владислав у Досі за часом проплив швидше, ніж це зробив у Токіо срібний призер ОІ-2020, іменитий француз Флоран Манадю.

У півфіналі ЧС-2024 Бухов побив національний рекорд України — 21,38 сек., при тому, що для перемоги у фіналі йому вистачило й скромнішого часу — 21,44.

А звияту над конкурентами він здобув на п'яти останніх метрах дистанції (на старті у Бухова був останній час реакції й позиція наздоганяючого), коли завдяки неймовірному прискоренню зумів вискочити з-за спини й виграти торкання (0,01 сек) у досвідченого австралійця, багаторазового бронзового призера Олімпіад — 29-річного Камерона Макевоу.

«Я просто робив свою роботу. Просто плив, як інші хлоп-

Владислав Бухов, вигравши на акватичному форумі в Катарі заплив на 50 м кролем, став першим із 2007 року українським чемпіоном світу з плавання.

Фото з сайту sport.ua.

ці. Тепер зможу побалувати себе шматком торта в нагороду за титул», — скромно зазначив Бухов.

Сенсаційний українець наголосив, що попереду на нього чекають Олімпійські ігри-2024 і йому дуже цікаво поба-

чити, що у нього вийде в Парижі, куди, без сумніву, прийдуть усі ті зірки, котрі через різні обставини вирішили пропустити акватичний форум у Досі.

Додамо, що серйозні сподівання вітчизняних шанувальників плавання на медалі в Ка-

тарі були пов'язані й із титулованим стаєром Михайлом Романчуком. Утім дворазовий призер ОІ-2020 на катарському «мундіалі» виглядав доволі скромно й обмежився восьмим місцем на 800 м та п'ятим — на 1500 м. ■

Олексій ПАВЛИШ

■ БІАТЛОН

Без медалей, але з надією

Українські біатлоністи вдруге поспіль лишилися без нагород чемпіонату світу

Після непереконливого старту наших стрільючих лижників на ЧС у чеському Нове Место тренерський штаб розраховував на покращення результатів у другий тиждень змагань, покладаючи особливі надії на естафети. Нагород, зрештою, наші біатлоністи (на другому світовому форумі поспіль) так і не здобули, проте їхні виступи дали чимало порцій для роздумів у контексті підготовки до Олімпіади-2026.

Справжнім відкриттям як ЧС у Чехії, так і всього сезону стала Христина Дмитренко. 24-річна представниця Чернігова, яка цьогоріч дебютувала на рівні світових форумів, довела, що «бронза» у спринті на чемпіонаті Європи була не випадковою — у Нове Место вона двічі пробилась до топ-15 в особистих гонках та відібралась у мас-старт. Спочатку Христина фінішувала 12-ю у спринті, а в індивідуальній гонці взагалі показала наразі найкращий результат у дорослій кар'єрі — восьме місце з чотирма «нулями».

До того ж саме Дмитренко у ролі фінішерки естафети вивела команду на доволі високе, як для загального нинішнього рівня, 5-те місце. На мас-старт у дебютантки такого рівня сил уже не вистачило (27-ме місце), але чемпіонат у Нове Место Христина, яка тепер виглядає головною надією на Ігри-2026, точно може занести собі до активу.

«Оцінюю свій виступ добре, результатами задоволена. Але все одно шкода, що не вистачило сил на останню гонку. Чи тиснутимуть успіхи на ЧС на етапах Кубка світу? На мене це не тисне. Розумію, що я на наступні етапи можу підійти в іншому психологічному самопочутті. Це спорт, не буває все рівно. Важко тримати такий рівень, потрібно докладати чимало зусиль», — поділилась емоціями головної героїні збірної.

Окрім Дмитренко, високого результату в «індивідуалці» очікували і від Юлії Джими. Титулована українка до останньої стрільби претендувала як мінімум

Христина Дмитренко стала найкращою серед українців в особистих гонках.

Фото з сайту sport.ua.

на топ-10, але три промахи відкинули її одразу за межі топ-30.

Якщо жіноча збірна посіла в естафеті достойне, хоча, за словами тренера Миколи Зоца, і «децю завищене» 5-те місце, підопічні Юрая Санітри не змогли пробитись навіть до топ-10 — лише 13-те місце. Ключовою причиною провалу став невдалий виступ Дениса Насико,

який на своєму етапі настріляв на коло штрафу та програв 2,5 хвилини лідеру лижним ходом.

Словацький тренер, який, маючи основну трійку Прима—Підручний—Дудченко, обирає між Насико і Тарасом Лєсюком на роль четвертого біатлоніста в естафеті, після такої невдачі визнав, що помилився з вибором. ■

«Так, це був неправильний вибір на естафету. Впевнений, що Лєсюк пробіг би швидше, аніж Денис. Один етап вирішив усе: програти дві з половиною хвилини — це забагато», — не приховував розпачу Санітра.

Справжнім провалом завершився і сингл-мікст, на який тренери робили чи не найбільшу ставку. У короткій гонці, де на перший план виходить швидка і влучна стрільба, Дмитро Підручний та Анастасія Меркушина на двох використали аж 12 додаткових патронів. Це, разом із непереконливим лижним ходом, принесло збірній лише 14-те місце.

Не зміг у Чехії показати свою найкращу форму і досвідчений Артем Прима. 36-річний Артем, який поступово наближається до завершення кар'єри, сам визнає, що в цьому сезоні перебуває далеко не в тих кондиціях, аби конкурувати за найвищі місця.

Натомість Підручному «змазав» підготовку до сезону перелом руки на зборах — Дмитро визнав, що саме брак повноцінної тренувальної підготовки завдав показати кращі результати.

Водночас Антон Дудченко лише в персьюті та масстарті показав чисту стрільбу, але його максимум наразі — топ-20-25.

Тріумфаторами ж чемпіонату стали французи, які виграли загальний медальний залік, та норвежці, у складі яких уже традиційно домінував Йоханнес Бьє-молодший, який завершив із медалями всі гонки (із них три — золоті), повторив, здавалося б, вічний рекорд Оле Ейнара Бьєрндалена за кількістю «золота» — тепер в обох по 20 світових нагород найвищого ґатунку. ■

«Наступний крок — Олімпійські ігри. Поки можу видихнути і відпочити. Медаль багато означає для мене. Я пишаюся, що втретє змогла підняти прапор України на європейському п'єдесталі. Я маю достатньо сил і бажання, тому буду працювати над тим, щоб здобути медаль на Олімпіаді».

Григорій ХАТА

■ БОРОТЬБА

Медалі всіх відтінків

Жіноча збірна України зі спортивної боротьби виграла командний залік на чемпіонаті Європи

Борчиня Ірина Коляденко в Бухаресті стала триразовою чемпіонкою Європи.
Фото з сайту suspilne.media.

Вітчизняні борці завжди знаходять можливості потішити медалями своїх шанувальників. Особливо масштабних успіхів на міжнародних змаганнях удається досягати українським борчиням. Ось і цього разу, по завершенні ЧС-2024, їхня команда отримала статус найкращої збірної турніру. Під орудою свого багаторічного наставника Володимира Євонова «синьо-жовті» вкотре виграла командний залік, поклавши до своєї скарбнички шість нагород: «золото», три «срібла» та дві «бронзи».

Медаль найвищого ґатунку на континентальній першості в Бухаресті Україні принесла досвідчена та титулована Ірина Коляденко. «Було зовсім непросто. Ця медаль для мене багато значить. Пишаюся тим, що втретє змогла підняти український прапор на європейському п'єдесталі. Тепер можна трохи видихнути й перепочити. А далі — Олімпійські ігри», — поділилася враженнями від ЧС Коляденко.

До слова, Ірина, бронзова призерка ОІ-2020, — єдина з усієї збірної України змогла здобути в Румунії чемпіонський титул, перевершивши у фіналі (6:0) свою колишню співвітчизницю, а нині представницю Румунії Катерину Зелених.

Водночас Аліна Філіпович, Тетяна Сова та Анастасія Осняч цьогогорічний єврофорум завершили в статусі віцечемпіонки. «Бронза» ЧС-2024 дісталася молодій Соломії Винник, а також триразовій чемпіонці континенту, досвідченій Юлії Ткач.

Незважаючи на поважний спортивний вік, продовжує тримати марку лідер української збірної з греко-римської боротьби Жан Беленюк. У столиці Румунії олімпійський чемпіон-2020 зробив усе можливе, аби виграти на ЧС-2024 медаль. Хоча й мала вона лише бронзовий відблиск.

«Із 2013 року я жодного разу не повертався з міжнародних стартів (Олімпіади, чемпіонатів світу та Європи) з порожніми руками. Тому для мене було б дуже сумно приїхати з Бухареста без медалі. Тож я радий, але принципового значення це не має. Головне завдання полягало в тому, аби на етапі підго-

товки до Ігор-2024 подивитися на свої сильні та слабкі сторони», — розповів Беленюк.

А спільними зусиллями Жан та К° здобули на ЧС-2024 чотири нагороди у змаганнях «класиків» — «срібло» (Олександр Грушин) та три «бронзи» (Беленюк, Парвіз Насібов, Ярослав Фільчак) — і посіли четверте місце в командному заліку.

«Це був мій перший фінал чемпіонату Європи, і налаштувався я на перемогу. Однак у

фінальній сутичці припустився маленької помилки, яка коштувала мені «золота». Водночас це «срібло» дуже важливе для мене та моєї сім'ї», — сказав новоспечений віцечемпіон Європи Олександр Грушин.

А от у змаганнях «вільників» жоден із представників збірної України на п'єдестал не потрапив. Одразу четверо наших збірників змагалися у втішних фіналах за «бронзу», втім зачепитися за медаль жодному з них (Ва-

силь Михайлов, Денис Сагалюк, Каміль Керімов, Муразі Мчедлідзе) не вдалося. Та сумарно, в командному заліку, українська збірна з вільної боротьби завершила ЧС на шостому місці.

Зазначимо, що в Бухаресті українським збірникам не раз доводилося виходити на борцівський килим проти представників росії, котрих допустили до ЧС-2024 в статусі індивідуальних нейтральних атлетів. І, скажімо, в змаганнях «вільників» вони вибороли одразу шість нагород, дві з яких були золотими. Примітно, що серед тих призерів був і той, хто отримав допуск до змагань у супереччя рішенням та рекомендаціям МОК, які забороняють участь у міжнародних турнірах спортсменам, які мають стосунок до силових органів рф та (або) підтримують війну росії проти України.

У своїй спільній заяві президент НОК України Вадим Гутцайт, т. в. о. міністра молоді та спорту України Матвій Бідний та голова Асоціації спортивної боротьби України Юрій Копитко проінформували керівника МОК Томаса Баха та очільника Об'єднання світової боротьби Ненада Лаловіча про участь у ЧС-2024 російського спортсмена Імама Ганішова, котрий підтримує війну росії проти України, й надали відповідні цьому докази.

«Хочемо ще раз підкреслити непохитну позицію України. Поки російські війська за підтримки уряду Білорусі продовжуватимуть здійснювати акти геноциду проти українського народу, російським і білоруським спортсменам має бути заборонено брати участь у будь-яких міжнародних змаганнях, у будь-якому статусі, зокрема в нейтральному», — йдеться у заяві вітчизняних спортивних функціонерів. ■

Григорій ХАТА

■ ФУТБОЛ

Багатовекторне спрямування

У перших офіційних поєдинках сезону «Шахтар» виборює право на участь в 1/8 фіналу Ліги Європи

філософію Пушич.

Напередодні матчу-відповіді з «Шахтарем» керівництво «Марселя» відправило у відставку італійського наставника Дженнаро Гаттузо. А перед тим його підопічні вдома мінімально програли «Бресту». «Марсель» досяг дна», — незадовго до розлучення з бронзовим призером попереднього чемпіонату, котрий нині посідає дев'яте місце в чемпіонаті Франції, заявив італійський фахівець.

Зазвичай тренерська відставка допомагає команді прокинутися й з новими силами рушити турнірним шляхом. На домашньому «Велодромі» гравцям «Марселя» вболівальники точно допоможуть прокинутися, і Марино Пушич готує свій колектив до непростого виїзного протистояння.

Так само нічого не обіцяє донецькому гранду легкого життя й на вітчизняній арені, хоча бразильські новобранці (Марлон Гомес та Кевін) можуть допомогти «помаранчево-чорним» у багатовекторних змаганнях. «Шахтар», хоч і залишається прихованим лідером чемпіонату, однак, щоб матеріалізувати фору, команді доведеться докласти чимало зусиль.

«Кривбас», «Дніпро-1» та «Полісся», думається, не просто так завершили пер-

У першому офіційному поєдинку нового року «Шахтар» урятував нічию в матчі з «Марселем». Фото з сайту shakhtar.com.

шу частину сезону в трійці лідерів. Далекі не все ще сказали й футболісти «Динамо». Як і «Шахтар», «біло-сині» мають приховані резерви (три матчі у запасі) для виходу на лідерську позицію. Щоправда, на зимових зборах у Туреччині підопічні Олександра Шовковського демонстрували зовсім непереконливі результати й показували відверто бліду

гру в спарингах зі скромними опонентами.

А яким буде повернення «Динамо» в чемпіонат? У другій частині сезону футбольні поєдинки гратимуть з глядачами. Нехай, з огляду на безпекові фактори, їхня кількість на трибунах і буде обмеженою, але для «біло-синіх» це може бути важливим фактором успіху. ■

Народний герой України, волонтер Григорій Янченко, більше відомий у народі як дядя Гриша з Херсона, який пересувається на кріслі колісному, мандрує Україною громадським транспортом, збираючи пожертви на потреби армії

ГОСТРІ КУТИ

«Не з тим євреєм зв'язався»

Канье Вест серйозно посварився з Оззі Осборном

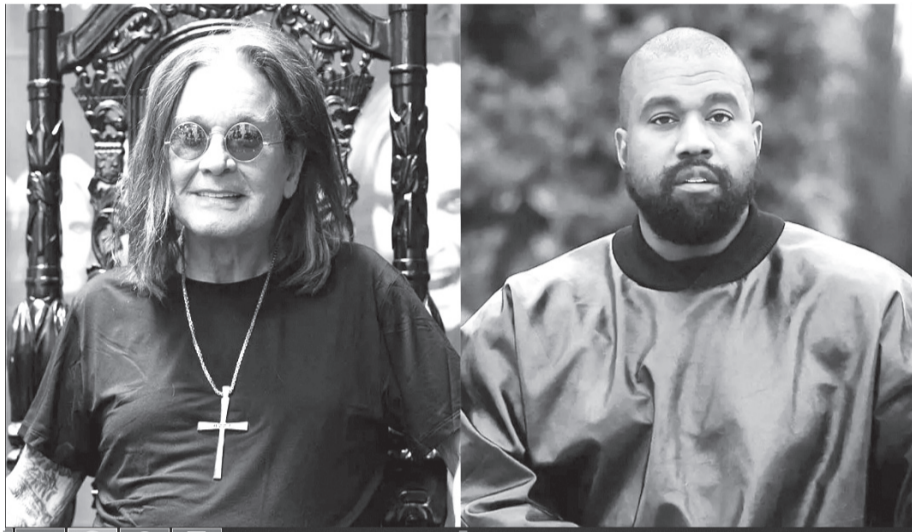
Лада ОСА

Американський репер Канье Вест та співак Ty Dolla \$ign не так давно випустили довгоочікуваний спільний альбом Vultures на кількох відомих музичних платформах. На обкладинці — вже традиційний образ Канье в чорному одязі й масці, що закриває обличчя, та його дружина Б'янка Цензорі. Вона стоїть спиною до камери й майже повністю оголена, повідомляє.

Альбом містить 15 композицій загальною тривалістю приблизно 50 хвилин. Не встигли слухачі оцінити всі пісні, як у мережі розгорнувся черговий скандал: відомий американський рокер Оззі Осборн звинуватив Веста, що той сплагіатив частину його музики. Про це повідомляє видання Independent.

«Канье Вест попросив дозволу засемплити уривок з мого живого виступу 1983 року на фестивалі в США з піснею War Pigs, без вокалу. Я відмовив, тому що він антисеміт і завдає багатьох нестерпного серцевого болю. Але вчора він усе одно використав семпл під час вечірки, присвяченої презентації його альбому. Не хочу, щоб мене якось асоціювали з цією людиною!» — написав 75-річний Осборн у своєму інстаграмі.

Його дружина Ше-

Оззі Осборн.

Канье Вест.

рон Осборн, яка має єврейське коріння, тільки докинула хмизу в жар: «Цього разу Канье зв'язався не з тим євреєм», — сказала вона в бесіді з журналістами онлайн-таблоїду TMZ.

Канье неодноразово опинявся у центрі скандалів через свої антисемітські висловлювання. Як відповідь на це в 2022 році Вест втратив співпрацю з модними компаніями Adidas, Gap і Balenciaga, а його власне агентство САА взагалі відмовилося від нього. При цьому репер неодноразово вибачався за свої слова.

У грудні 2022-го він став учасником шоу правого теоретика змови Алекса Джонса. Там Канье заявив, що йому «подобається Гітлер», і сказав, що люди повинні «перестати зневажати нацистів». Через рік

Вест опублікував вибачення, написаними на івриті, перед єврейською громадою, однак і надалі продовжував ширити подібні погляди чи контент.

«У мене не було наміру образити чи виявити неповагу, і я глибоко шкодую про біль, який я міг заподіяти, — сказав він. — Для мене важливе ваше прощення, і я зобов'язуюсь спокутувати провину та сприяти єдності».

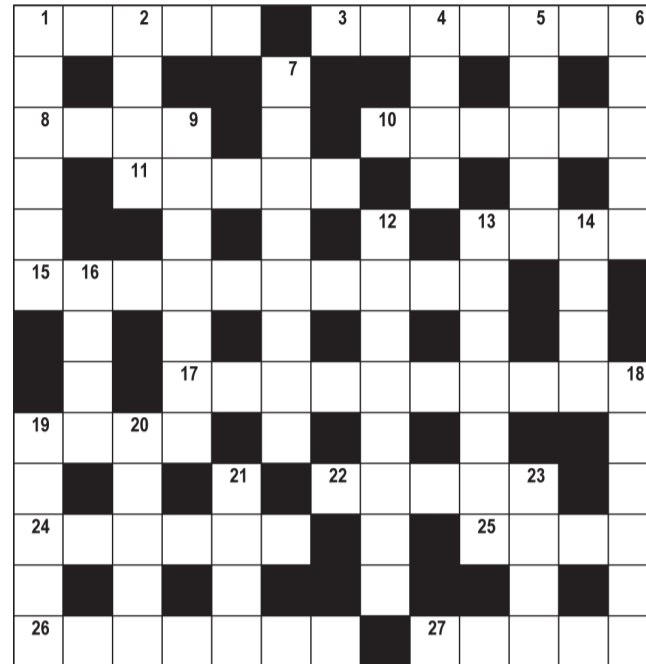
Під час нещодавньої вечірки з нагоди випуску альбому Vultures у Чикаго Вест був помічений на сцені в капюшоні стилю ККК (ультраправаї расистської терористичної організації в США, яка відстоювала ідеї домінування білої раси над іншими й «білого націоналізму»).

Тим часом Оззі Осборн скасував ми-

нулорічні заплановані тури Великобританією та Європою через стан здоров'я. Він назвав цю заяву «однією з найважчих речей, якими йому коли-небудь доводилося ділитися зі своїми шанувальниками».

75-річний фронтмен групи Black Sabbath Оззі Осборн уже кілька років страждає на хворобу Паркінсона. Такий діагноз йому поставили на початку 2019 року, але лише в січні 2020-го співак розкрив свою хворобу прихильникам.

Багато його проблем зі здоров'ям були пов'язані з нещасним випадком, якого він зазнав вдома в 2019 році, де серйозно пошкодив хребет. Травма посилює наслідками аварії на квадроциклі, яка сталася з рокером у його маєтку 2003 року. ■

КРОСВОРД ВІД МАЛАНКИ №8

По горизонталі: 1. Жіночий одяг в Афганістані — щільна накидка переважно синього кольору, яка покриває все тіло, різновид хіджабу. 3. Територія на Кавказі, за яку досі сперечаються Вірменія та Азербайджан. 8. Французький футбольний клуб. 10. У Стародавньому Римі — багата, впливова особа, зазвичай патриції, що брала під своє заступництво вільних незаможних або неповноправних громадян. 11. Декоративний чотиригранний стовп, який завершується скульптурною головою або бюстом, названий на честь бога Гермеса. 13. Популярна американська співачка й акторка, яка вважає себе леді. 15. Абрикосова наливка. 17. Четверте за величиною місто Баварії. 19. Літературний «батько» Робінзона Крузо. 22. Напій, який подавали Маргариті на балу у Воланда. 24. Мінерально-столова лікувальна вода з Кисловодська. 25. Заповідне урочище на річці Південний Буг, колишній центр Бугогардівської паланки Війська Запорізького Низового. 26. Найвища вершина Кавказьких гір. 27. Німецька горілка.

По вертикалі: 1. Пов'язка для підтримання частин тіла в певному положенні. 2. Посадовий розряд держслужбовця. 4. Старовинне французьке місто. 5. Популярний наприкінці 1980-х німецький модний жур-

нал. 6. Японська автомобільна компанія. 7. Кукурудзяна каша. 9. Ім'я головного героя фільму «Собака на сіні». 12. Казка Ганса-Християна Андерсена. 13. Німецьке місто, що дало назву булочці з котлетою в середині. 14. Тонкий лист картону чи металу, стиснутий «гармошкою». 16. Назва фільму «Додому» кримсько-татарською мовою. 18. Одиниця вимірювання міцності алкогольних напоїв. 19. Італійський середньовічний поет, автор «Божественної комедії». 20. Шахова фігура. 21. Британське портове місто, звідки д'Артаньян поїхав до Лондона в пошуках підвісок королеви. 22. Назва маєтку Скарлет О'Хара з роману «Віднесені вітром». ■

Кросворд №7 від 14 лютого

Наш партнер — Європейський фонд за демократію.

ПРИКОЛИ

Коли у вас з'являється спокійна хвилинка без тривоги, турбот і неприємностей — не тіштеся. Життя просто перезаряджає рушницю.

Сидять двоє чоловіків на дивані і спілкуються:

— А ти в чому зберігаєш свої гроші, в доларах чи євро?
— У спогадах.

Дзвінок о 4-й ранку:
— Алло! А у вас стадо оленів не пробігало?

Спокійна відповідь:
— А ви що, відстали?

У сільській хаті вночі лунає стук у вікно:

— Дрова потрібні?
— Ні.
Вранці прокидаються — дров немає...

— Усі неприємності коли-небудь закінчатся, повірте мені.
— А ви оптиміст!
— Ні, я сторож на цвинтарі.

ПОГОДА

22–23 лютого за прогнозами синоптиків

Київ: хмарно, без опадів. Вітер південно-західний, 1–4 м/с. Температура вночі +4...+5, удень +6...+9. Післязавтра вночі +5...+6, удень +7...+12.

Курорти Карпат: хмарно, невеликий дощ.

Славське: вночі 0...+1, удень +2...+3.

Яремче: вночі 0...+2, удень +2...+4.

Міжгір'я: вночі +1...+2, удень +3...+4.

Рахів: уночі 0...-2, удень +1...+2.

сонячно

мінлива хмарність

хмарно

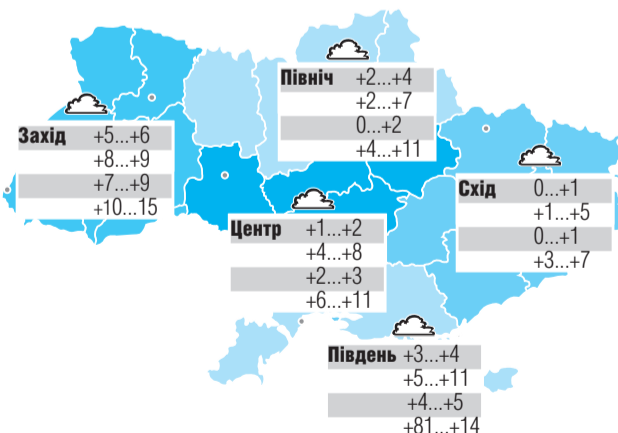
дощ

сніг

дощ, гроза

Передплатні індекси: 60970, 1555
Наша адреса: 03057, Київ, пр. Перемоги, 50
Телефон редакції: +38 091 625 66 32
Електронна пошта редакції: ukrmoloda@ukr.net
Рекламне бюро: reklama-umoloda@ukr.net
Відділ реалізації: 454-84-41
sale_umoloda@ukr.net
«УМ» в інтернеті: http://www.umoloda.kyiv.ua

Відділи:
економіки — wagmer@ukr.net
культури, історії, суспільних проблем — vsamchenko@i.ua

Україна молода

Редактор Михайло Дорошенко
Засновник і видавець — ПП «Україна молода»
Свідоцтво про реєстрацію: КВ №3386 від 29.08.98
© Дорошенко М.І., 2013

При використанні наших публікацій посилання на «УМ» обов'язкове.
Рукописи не рецензуються і не повертаються.
Відповідальність за зміст реклами несе рекламодавець.
Комерційні публікації виходять під рубриками: «Український виробник», «Позиція», «Банківська справа», «Фінансова експертиза», «Здоровенки були», «Це — працює!», «Знайомтеся — новинка», «Партнерство», «Програми», «Проекти», «Альма-матер», «Продукт», «Протистояння», «Вітаємо», «Любов і шана».
Матеріали із позначкою © друкуються на правах реклами

Газета друкується у видавництвах: «Преса України» — у Києві Зам. 3009008 «Видавничий дім «Високий Замок» — у Львові Зам. блок № 26
Верстка та виготовлення фотоформ — комп'ютерний центр редакції «УМ», Газета виходить щосередини Тираж 58168